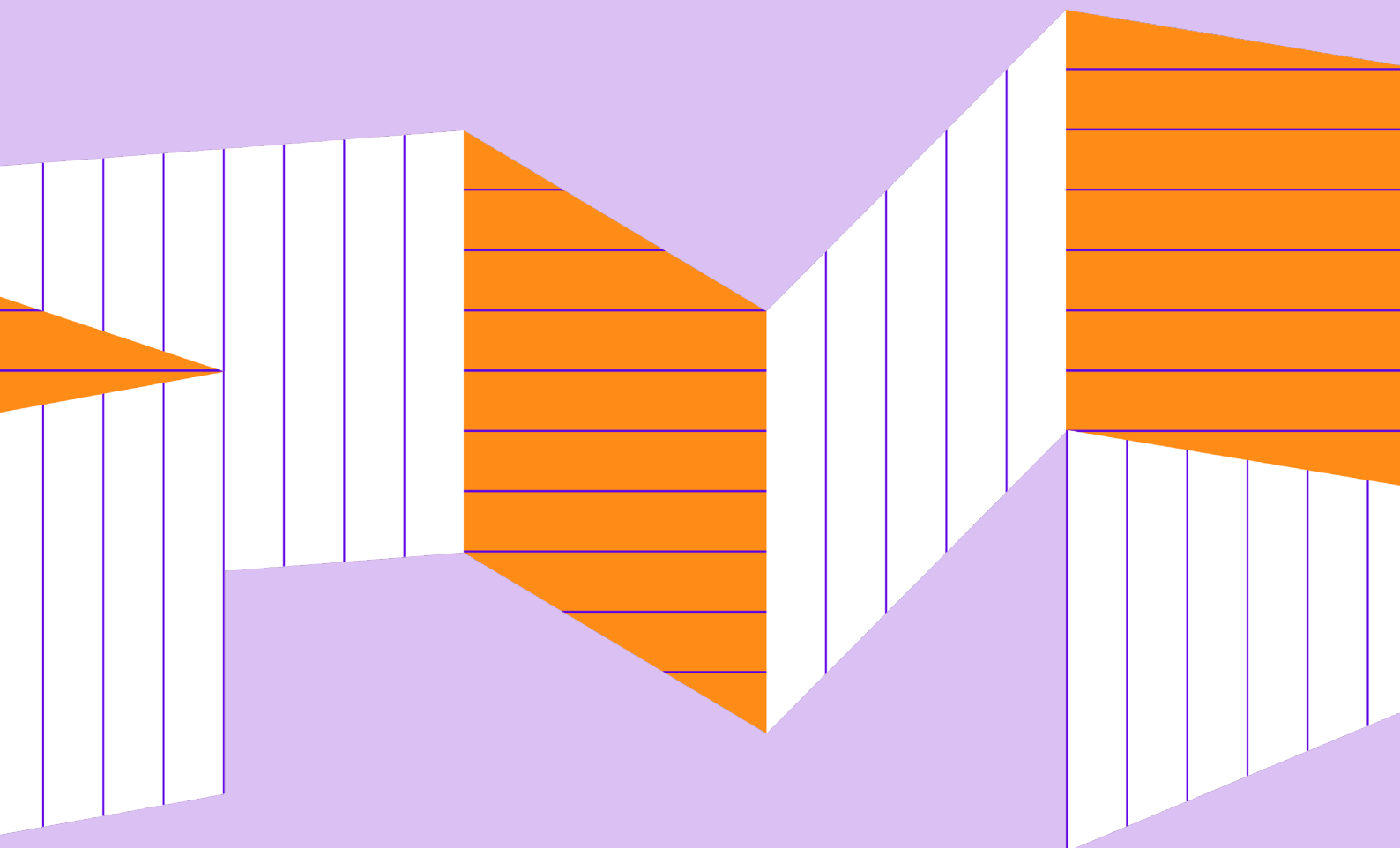

Taiteen perusopetus murrosvaiheessa

Oppilaitoskenttä ja toimintaedellytykset Espoossa,
Helsingissä ja Vantaalla ennen lakiuudistusta

Cuporen työpapereita 28

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore

© Tekijät ja Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö 2026

ISBN 978-952-7626-01-6

ISSN 2343-2284

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons -lisenssillä Nimeä 4.0 Kansainvälinen pois lukien julkaisussa olevat kuvat.

Sisällys

TIIVISTELMÄ.....	8
SAMMANDRAG.....	11
SUMMARY.....	13
1 JOHDANTO.....	15
1.1 Taiteen perusopetuksen lakiuudistus.....	15
1.2 Espoon, Helsingin ja Vantaan toimeksianto.....	18
1.3 Työpaperin tavoite ja tutkimuskysymykset.....	20
1.4 Työpaperin rakenne.....	21
2 TUTKIMUSASETELMA.....	22
2.1 Taiteen perusopetus pääkaupunkiseudun kolmessa suuressa kaupungissa.....	22
2.2 Aineisto ja menetelmät.....	23
2.3 Tarkastelun rajaukset.....	24
3 OPPILAITOSKENTTÄ JA TOIMINTAEDELLYTYKSET MURROSVAIHEESSA	26
3.1 TPO:n oppilaitoskenttä ja järjestämisen mallit.....	26
3.1.1 Oppilaitokset ja taiteenalat.....	26
3.1.2 Järjestämismallit.....	27
3.1.3 Lasten ja nuorten määrä ja kielijakauma.....	29
3.2 Perustiedot.....	29
3.2.1 Oppilaitokset.....	29
3.2.2 Oppilaat.....	31
3.2.3 Varhaisiän taidekasvatus.....	34
3.3 Taiteen perusopetuksen toteuttaminen.....	36
3.3.1 Opetuksen sisältö.....	36
3.3.2 Pedagogiset vahvuudet.....	38

3.3.3	Opintojen eteneminen.....	39
3.3.4	Henkilöstöresurssit.....	43
3.3.5	Työehtosopimukset	44
3.3.6	Opettajien ja rehtorien kelpoisuus.....	45
3.3.7	Opettajien täydennyskoulutus ja pedagoginen tuki.....	47
3.3.8	Rehtoreiden työnkuva.....	47
3.3.9	Hallinto, tietosuoja ja tietoturva	48
3.3.10	Suunnitelmat ja muut järjestäjän velvoitteet.....	49
3.4	Oppilaitosten taloudelliset toimintaedellytykset.....	50
3.4.1	Rahoituksen määrä ja rakenne	50
3.4.2	Lukukausimaksut.....	54
3.4.3	Oppilaitosten näkemykset rahoituksen riittävydestä.....	54
3.5	Saatavuus ja saavutettavuus	57
3.5.1	Opetuskielet ja monikielisyys.....	57
3.5.2	Huoltajaviestintä.....	59
3.5.3	Alueellinen saavutettavuus	59
3.5.4	TPO:n toimipisteverkon alueellinen rakenne.....	61
3.5.5	Taiteenalojen alueellinen tarjonta	63
3.5.6	VOS- ja ei-VOS-toiminnan alueellinen täydentävyys taiteenaloittain.....	64
3.5.7	TPO:n tarjonta ja lapsiväestön määrä alueella.....	65
3.5.8	Maksuhuojennukset ja muut taloudellista saavutettavuutta tukevat käytännöt	66
3.6	Yhteistyö ja kaupunkien rooli.....	70
3.6.1	Taiteen perusopetuksen toimijoiden välinen yhteistyö	70
3.6.2	Yhteistyö koulujen, varhaiskasvatuksen ja muiden toimijoiden kanssa.....	71
3.6.3	Harrastamisen Suomen malli.....	72
3.6.4	Yhteistyö kaupunkien kanssa	72

3.7	Tulevaisuuden mahdollisuudet ja haasteet	73
4	YHTEENVETO	76
4.1	Keskeiset havainnot.....	76
4.2	Lopuksi	77
	LÄHTEET JA KIRJALLISUUS.....	79

Kuviot

KUVIO 1. Taiteen perusopetuksen oppilaitosmäärät alueella yhteensä taiteenaloittain.	33
KUVIO 2. Oppilaiden ikäjakauma alueella yhteensä taiteenaloittain.....	34
KUVIO 3. Oppilaitosten alle 7-vuotiaat oppilaat taiteenaloittain.....	35
KUVIO 4. Miten varmistatte, että opetus toteuttaa taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteita käytännössä?	38
KUVIO 5. Oppilaaksi ottamisen käytännöt.	39
KUVIO 6. Seurataanko oppilaitoksessanne oppilaiden opintojen etenemistä?..	40
KUVIO 7. Seurataanko opintojen keskeyttämistä?.....	42
KUVIO 8. Opettajien pedagogisen kehittymisen tukemisen keinot.....	47
KUVIO 9. Onko oppilaitoksenne nykyinen rahoitustaso riittävä toiminnan laadukkaaseen toteuttamiseen ja kehittämiseen uudistuvan opetussuunnitelman näkökulmasta?	55
KUVIO 10. Eri kieli- ja kulttuuritaustojen huomioiminen opetuksessa vos-oppilaitoksissa ja kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa.	58
KUVIO 11. Huoltajaviestinnässä käytetyt kielet.....	59
KUVIO 12. Kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten toimipisteet (VOS-oppilaitokset harmaalla).....	62
KUVIO 13. Vos-oppilaitosten toimipisteet (kaupungin luvalla toimivat oppilaitokset harmaalla).....	62
KUVIO 14. Toimipisteet taiteenaloittain.....	63
KUVIO 15. Toimipisteet taiteenaloittain: VOS:in piirissä ja kaupungin luvalla annettava opetus.....	65
KUVIO 16. Oppilaitosten toimipisteiden sijoittuminen suhteessa 0–14-vuotiaaseen väestöön.	66

Taulukot

TAULUKKO 1. Taiteen perusopetuksen oppilaitosten määrä taiteenalan sekä vos-rahoituksen ja kaupungin luvan mukaan Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla vuoden 2026 alussa.*	27
TAULUKKO 2. Keskeiset analyysissä käytetyt muuttujat.....	30
TAULUKKO 3. Taiteen perusopetuksen oppilaitosten oppilasmäärien mediaani, alakvartiili ja yläkvartiili alueittain.	31
TAULUKKO 4. Oppilaitosten oppilasmäärät.....	32
TAULUKKO 5. Opetushenkilöstön määrä ja työsuhteet.....	44
TAULUKKO 6. Henkilöstön kelpoisuus.*	46
TAULUKKO 7. Oppilaitosten taiteen perusopetuksen rahoituksen tunnuslukuja oppilaitostyyppin mukaan.....	50
TAULUKKO 8. Oppilaitosten TPO-rahoituksen määrä kaupungissa toimivissa oppilaitoksissa oppilaitostyyppin mukaan, mediaanit.*	51
TAULUKKO 9. Eri rahoituslähteiden prosentuaaliset osuudet oppilaitosten taiteen perusopetuksen rahoituksesta oppilaitostyyppin mukaan, mediaanit*....	52
TAULUKKO 10. Valtion- ja kuntarahoituksen sekä lukukausi- ja osallistumismaksujen osuudet kaupungin ja oppilaitostyyppin mukaan, mediaanit.*	53
TAULUKKO 11. Näkemykset rahoituksen riittävydestä kaupungeittain ja oppilaitostyyppin mukaan.....	56

Tiivistelmä

Tässä työpaperissa tarkastellaan taiteen perusopetuksen (TPO) oppilaitoskenttää ja toimintaedellytyksiä Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla tilanteessa, jossa TPO:ta koskeva lainsäädäntö on uudistumassa. Tarkastelu perustuu keväällä 2026 toteutettuun kyselyyn, johon vastasi 69 alueella toimivasta 70 oppilaitoksesta. Aineisto kattaa kaikki TPO:n yhdeksän taiteenalaa. Työpaperin tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva pääkaupunkiseudun TPO:n rakenteista, käytännöistä ja kehittämistarpeista sekä tuottaa tietoa oppilaitosten toimintaedellytyksistä ja niiden tunnistamista kehittämistarpeista suhteessa lakiuudistukseen.

Työpaperi on laadittu osana Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupunkien toimemaksiantoa, jossa toteutettiin ensin kaupunkikohtaiset selvitykset TPO:sta ja niiden pohjalta pääkaupunkiseudun tilannetta kokoava tarkastelu.

Pääkaupunkiseudun TPO muodostuu monimuotoisesta verkostosta, jossa toimii sekä opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämisluvalla ja valtionosuusrahoituksella toimivia oppilaitoksia (VOS-oppilaitokset) että kaupunkien luvalla toimivia oppilaitoksia. Kahta Vantaan kaupungin omaa oppilaitosta lukuun ottamatta oppilaitokset ovat yksityisten toimijoiden ylläpitämiä. Kaupunkien rooli painottuu oppilaitosten rahoittamiseen, tilojen tarjoamiseen ja toimintaedellytysten tukemiseen. Tarkastelu osoittaa, että VOS-oppilaitoksilla on keskimäärin vakiintuneemmat hallinnolliset, taloudelliset ja organisatoriset rakenteet, kun taas kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten joukossa on enemmän pieniä ja resurssiltaan vaihtelevia toimijoita.

Oppilaitoksissa opiskeli vuonna 2025 noin 41 000 TPO-oppilasta ja muu varhaisiän toiminta mukaan lukien lähes 48 000 lasta, nuorta ja aikuista. Suurin osa oppilaista oli 7–17-vuotiaita, ja valtaosa opiskeli laajan oppimäärän mukaisesti. Musiikki ja tanssi olivat oppilasmääriltään selvästi suurimmat taiteenalat. Varhaisiän taidekasvatuksella on merkittävä asema erityisesti musiikin ja tanssin aloilla.

Oppilaitokset nostivat pedagogisiksi vahvuuksikseen erityisesti henkilöstön osaamisen, oppilaslähtöisyyden, yksilöllisten opintopolkujen tukemisen, yhteisöllisyyden sekä opetuksen jatkuvan kehittämisen. Opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumista seurataan useimmiten opetuksen suunnittelun, pedagogisen keskustelun, palautteenkeruun ja arvioinnin avulla. Opintojen etenemistä seurataan lähes kaikissa oppilaitoksissa systemaattisesti, kun taas opintojen

keskeyttämisen seurannassa käytännöt vaihtelevat enemmän. Oppilaiden ja huoltajien palautekäytännöt ovat laajasti käytössä, ja KOSKI-tietovarannon käyttöönotto on monissa oppilaitoksissa käynnissä.

Henkilöstöä koskevat tulokset osoittavat, että opetuksen järjestäminen perustuu suurelta osin osa-aikaisiin ja tuntiopettajiin. Valtaosa opettajista ja rehtoreista täyttää muodolliset kelpoisuusvaatimukset, mutta eri taiteenaloilla ja oppilaitoksissa esiintyy vaihtelua. Oppilaitokset nostavat esiin haasteita erityisesti sellaisten opettajien rekrytoinnissa, joilla yhdistyvät pedagoginen pätevyys ja taiteenalakohtainen erityisosaaminen. Pedagogisen osaamisen kehittämistä tuetaan yleisesti täydennyskoulutuksella, vertaisoppimisella ja mentoroinnilla.

Keskeisimmät erot oppilaitosten välillä liittyvät rahoitukseen ja toimintaedellytyksiin. VOS-oppilaitoksilla on selvästi suuremmat taloudelliset resurssit ja monipuolisempi rahoituspohja kuin kaupungin luvalla toimivilla oppilaitoksilla, joiden toiminta perustuu pitkälti lukukausimaksuihin. Molemmissa ryhmissä koetaan kuitenkin, ettei rahoituksen kehitys ole seurannut kustannusten kasvua. Erityisesti henkilöstökulujen, tilakustannusten ja hallinnollisten velvoitteiden lisääntyminen aiheuttavat paineita. Kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa korostuvat lisäksi epävarmuus toiminnan jatkuvuudesta, tulevaisuudestaan TPO:n tuottajana sekä mahdollisista arvonnäkökulmista.

Saavutettavuuden näkökulmasta TPO:n toimipisteverkko on laaja mutta alueellisesti vaihteleva. Toimipisteitä on runsaasti erityisesti Helsingissä, mutta verkosto ulottuu laajasti myös Espooseen ja Vantaalle. Kaupungin luvalla toimivat oppilaitokset muodostavat merkittävän osan koko TPO:n toimipisteverkosta, ja niiden merkitys vaihtelee alueittain ja taiteenaloittain. Taloudellista saavutettavuutta tuetaan oppilaitoksissa erilaisilla maksuhojennuksilla ja muilla käytännöillä. Oppilaitokset huomioivat myös oppilaiden ja perheiden kieli- ja kulttuuri- taustojen moninaisuutta opetuksessa ja viestinnässä.

Yhteistyö on oppilaitoskentällä laajaa ja vakiintunutta. Oppilaitokset tekevät yhteistyötä keskenään sekä koulujen, päiväkotien, nuorisotyön, kulttuuripalvelujen ja muiden toimijoiden kanssa. Oppilaitokset näkevät lakiuudistuksessa mahdollisuuksia opetuksen kehittämiseen, yhteistyön vahvistamiseen ja opintopolkujen joustavoittamiseen, mutta samalla niissä kannetaan huolta uudistuksen taloudellisista ja rakenteellisista vaikutuksista. Erityisesti kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa huolta aiheuttavat TPO-lupiin, rahoitukseen ja toiminnan jatkuvuuteen liittyvät kysymykset.

Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla on laaja oppilaitosverkosto ja rakenteellisesti monimuotoinen toimijakenttä. Samalla oppilaitosten toimintaedellytykset, resurssit ja rahoituspohja vaihtelevat. Lakiuudistuksen toimeenpanossa keskeiseksi kysymykseksi kunnissa muodostuu, kuinka samanaikaisesti voidaan vahvistaa toiminnan laatua ja yhdenmukaisia toimintaedellytyksiä, säilyttää monimuotoinen oppilaitoskenttä sekä parantaa TPO:n saavutettavuutta lasten ja nuorten näkökulmasta.

Sammandrag

Denna arbetsrapport granskar fältet och verksamhetsförutsättningarna för läroanstalter inom den grundläggande konstundervisningen i Esbo, Helsingfors och Vanda i en situation där lagstiftningen om den grundläggande konstundervisningen är under reform. Analysen baseras på en enkät som genomfördes våren 2026 och besvarades av 69 av regionens 70 läroanstalter. Materialet omfattar samtliga nio konstområden inom den grundläggande konstundervisningen. Syftet med detta arbetsdokument är att ge en helhetsbild av strukturerna, verksamhetspraxisen och utvecklingsbehoven inom den grundläggande konstundervisningen i huvudstadsregionen samt att ta fram information om läroanstalternas verksamhetsförutsättningar och de utvecklingsbehov som de har identifierat i förhållande till lagreformen.

Den grundläggande konstundervisningen i huvudstadsregionen består av ett mångsidigt nätverk av läroanstalter som antingen verkar med tillstånd från undervisnings- och kulturministeriet och erhåller statsandelsfinansiering eller med tillstånd från kommunerna. Med undantag för två kommunala läroanstalter i Vanda upprätthålls läroanstalterna av privata aktörer. Läroanstalter med statsandelsfinansiering har i genomsnitt mer etablerade administrativa, ekonomiska och organisatoriska strukturer, medan gruppen kommunalt tillståndsgivna läroanstalter innehåller fler små aktörer med varierande resurser.

År 2025 deltog cirka 41 000 elever i grundläggande konstundervisning och när verksamhet för små barn inkluderas omfattade verksamheten nästan 48 000 barn, unga och vuxna. De flesta elever var mellan 7 och 17 år och studerade enligt den fördjupade lärokursen. Musik och dans var de största konstområdena sett till elevantal, och konstfostran för små barn hade en särskilt viktig ställning inom dessa områden.

Utbildningsanordnarna lyfte särskilt fram personalens kompetens, ett elevcentrerat arbetssätt, stöd för individuella studievägar, gemenskap samt kontinuerlig utveckling av undervisningen som sina pedagogiska styrkor. Uppföljningen av studiernas framskridande är systematisk i nästan alla läroanstalter, medan praxis för uppföljning av avbrott varierar mer. Respons från elever och vårdnadshavare används i stor utsträckning, och många läroanstalter håller på att införa den nationella KOSKI-databasen.

De största skillnaderna mellan läroanstalterna gäller finansiering och verksamhetsförutsättningar. Läroanstalter med statsandelsfinansiering har generellt starkare ekonomiska resurser och en mer diversifierad finansieringsbas än kommunalt tillståndsgivna läroanstalter, vars verksamhet i hög grad bygger på terminsavgifter. Samtidigt medför ökade personal-, lokal- och administrationskostnader utmaningar för båda grupperna. Osäkerhet kring tillstånd, finansiering och verksamhetens kontinuitet är särskilt framträdande bland kommunalt tillståndsgivna läroanstalter.

I Esbo, Helsingfors och Vanda finns ett omfattande nätverk av läroanstalter och ett mångfacetterat aktörsfält med varierande organisationsformer. Samtidigt finns skillnader i resurser och verksamhetsförutsättningar. En central fråga i kommunernas genomförande av reformen är hur kvaliteten och likvärdiga verksamhetsförutsättningar kan stärkas samtidigt som ett mångsidigt läroanstaltsfält bevaras och tillgängligheten för barn och unga förbättras.

Summary

This working paper examines the field and operating conditions of basic arts education institutions in Espoo, Helsinki and Vantaa at a time when the legislation governing basic arts education is under reform. The analysis is based on a survey conducted in spring 2026, with responses from 69 of the 70 institutions operating in the region. The working paper covers all nine art forms included in Finland's basic arts education system. The aim of this working paper is to provide an overall picture of the structures, practices, and development needs of basic education in the arts in the Helsinki metropolitan area, and to generate information on the operating conditions of educational institutions and the development needs they have identified in relation to the legislative reform.

The basic arts education sector in the Helsinki metropolitan area consists of a diverse network of institutions operating either under a licence granted by the Ministry of Education and Culture and receiving statutory government funding, or under licences granted by municipalities. With the exception of two municipal institutions in Vantaa, the institutions are managed by private providers. While institutions receiving statutory government funding generally have more established administrative, financial and organisational structures, municipally licensed institutions include a larger share of smaller organisations with varying resource levels.

In 2025, approximately 41,000 students participated in basic arts education, and nearly 48,000 children, young people and adults when early childhood arts education is included. Most students were aged 7–17 and were enrolled in the advanced syllabus. Music and dance were the largest disciplines by student numbers, and early childhood arts education played a particularly significant role in both fields.

The institutions identified their key pedagogical strengths as staff competence, a student-centered approach, support for individual learning pathways, a strong sense of community, and the continuous development of teaching. Student progress is monitored systematically in most institutions, while practices for tracking dropouts vary more widely. Feedback from students and guardians is widely used, and many institutions are in the process of implementing the national KOSKI data repository.

The most significant differences between institutions relate to funding and operating conditions. Institutions receiving statutory government funding generally have stronger financial resources and more diversified income sources than municipally licensed providers, whose activities rely heavily on tuition fees. Rising personnel, facility and administrative costs are placing pressure on both groups. Concerns about future operating licences, funding arrangements and organisational continuity are particularly pronounced among municipally licensed institutions.

Espoo, Helsinki and Vantaa are characterised by an extensive network of educational institutions and a structurally diverse landscape of provider. At the same time, differences exist in resources and operating conditions. A key question for municipalities in implementing the legislative reform is how to simultaneously strengthen the quality of provision and equitable operating conditions, maintain a diverse field of education providers, and improve the accessibility of basic education in the arts from the perspective of children and young people.

1 Johdanto

1.1 Taiteen perusopetuksen lakiuudistus

Taiteen perusopetuksesta (TPO) annettua lakia (633/1998) ja siihen liittyvää valtionrahoitusjärjestelmää uudistetaan ensimmäistä kertaa yli 25 vuoteen. Uudistuksen tavoitteena on parantaa TPO:n saatavuutta ja saavutettavuutta, vahvistaa toiminnan laatua sekä vastata toimintaympäristön muutoksiin. Valmistelu käynnistyi pääministeri Orpon hallitusohjelman (Valtioneuvosto, 2023) pohjalta vuonna 2024. Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) asettama työryhmä julkaisi ehdotuksensa hallituksen esitykseksi laiksi taiteen perusopetuksesta kesällä 2025 (OKM, 2025a), minkä jälkeen järjestetyllä lausuntokierroksella siitä annettiin kaikkiaan 235 lausuntoa (HE 115/2026 vp).

TPO on tavoitteellisesti etenevää, ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua eri taiteenalojen opetusta, jota järjestetään valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Voimassa olevan lain mukaan koulutusta voidaan järjestää yleisen tai laajan oppimäärän mukaisesti. Koulutuksen järjestäjinä toimii sekä kuntia että yksityisiä toimijoita, joista osa toimii OKM:n myöntämän järjestämisluvan ja opetustuntiperusteisen valtiosuuden (VOS) piirissä. Kunta voi järjestää TPO:ta itse tai hankkia sitä muulta julkiselta tai yksityiseltä toimijalta.

Työryhmän ehdotuksen (OKM, 2025a) keskeiset muutokset koskivat oppimäärärakennetta, koulutuksen järjestäjän asemaa ja vastuita, järjestäjien välistä yhteistyötä sekä VOS-rahoitusta. Nykyiset yleinen ja laaja oppimäärä ehdotettiin korvattavaksi yhdellä 50 opintopisteen oppimäärällä, joka olisi sijoittunut laajuudeltaan nykyisten oppimäärien väliin. VOS-rahoituksessa opetustunnin rinnalla olisi otettu huomioon myös oppilasmäärät, oppimäärän suorittaneet ja koulutuksen alueellinen saatavuus. Taiteenalakohtaisista valtiosuuden enimmäissuorittamäärästä olisi luovuttu, ja niiden tilalle määritelty yksi yhteinen enimmäissuorittamäärä kaikelle TPO:lle.

Tämän työpaperin kannalta erityisen merkittävä oli työryhmän ehdotus kunnan aseman täsmentämisestä koulutuksen järjestäjänä. Ehdotuksen mukaan

kunnalla säilyisi mahdollisuus järjestää TPO:ta omalla päätöksellään ja sopia opetuksen toteuttamisesta muun julkisen tai yksityisen yhteisön tai säätiön kanssa. Kunta vastaisi tällöin koulutuksen järjestäjänä siitä, että opetus järjestetään lain mukaisesti. Työryhmän ehdotuksen mukaan kunnan vastuulle kuuluisivat muun muassa oppilaaksi ottamista, oppilasmaksuja ja todistusten antamista koskevat viranomaispäätökset. Näitä tehtäviä ei voisi siirtää sopimuksella opetusta toteuttavalle toimijalle. Ehdotuksen mukaan kunnan tulisi lisäksi laatia ja hyväksyä taiteenaloittaiset opetussuunnitelmat sekä vastata rehtorin ja opettajien kelpoisuusehtojen täyttymisestä (OKM, 2025a). Täsmennyksen taustalla olivat voimassa olevan lain 4 §:n koulutuksen hankkimista koskevaan muotoiluun liittyneet epäselvyydet, joiden arvioitiin johtaneen erilaisiin käytäntöihin TPO:n hankkimisessa (OKM, 2025a).

Työryhmä ehdotti muutoksia myös OKM:n myöntämän järjestämisluvan edellytyksiin. Luvan saaminen edellyttäisi riittäviä ammatillisia, toiminnallisia ja taloudellisia valmiuksia. Koulutuksen tulisi myös perustua valtakunnalliseen tai alueelliseen tarpeeseen. Arvioinnissa huomioitaisiin myös alueen muu TPO-tarjonta. (OKM, 2025a.)

Työryhmän ehdotuksessa yhteistyön merkitystä vahvistettiin osana TPO:n järjestämistä. Yhteistyötä edellytettäisiin koulutuksen järjestäjien kesken sekä muiden toimijoiden kanssa. Erityisesti yhteen oppimäärään siirtymisen arvioitiin lisäävän yhteistyötä esimerkiksi opintopolkujen suunnittelussa, resurssien käytössä ja vastuunjaossa koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten välillä. (OKM, 2025a.)

Lausunnonantajat suhtautuivat työryhmän ehdotukseen pääosin myönteisesti ja pitivät lakiuudistusta tarpeellisenä. Eniten keskustelua herättivät oppimäärän laajuus, rahoitusmalli, lasten ja nuorten asema sekä opettajien kelpoisuusvaatimukset. Lisäksi lausunnoissa nostettiin esiin yhteistyösääntelyn sisältö, uudistuksen hallinnolliset vaikutukset ja niiden edellyttämät resurssit sekä huoli VOS-järjestelmän ulkopuolisten oppilaitosten toimintaedellytyksistä ja järjestämislupien riittävydestä erityisesti kasvukeskuksissa. (OKM, 2025b.)

Työryhmän ehdotuksen ja lausuntopalautteen pohjalta hallitus antoi esityksensä eduskunnalle kesäkuussa 2026 (HE 115/2026 vp). Hallituksen

esityksessä koulutuksen järjestäjän vastuuta koskevat peruslinjaukset säilyivät. Hallinnollisia velvoitteita sen sijaan kevennettiin poistamalla velvollisuus laatia opetussuunnitelma, jonka hyväksyminen kuitenkin säilyisi järjestäjän tehtävänä. Lisäksi täsmennettiin, että opetuksen hankkimisessa toiselta toimijalta on huomioitava kunta-, hankinta- ja arvonlisäverolainsäädäntö.¹

Myös OKM:n järjestämisluvan edellytyksiä koskevat periaatteet säilyivät hallituksen esityksessä pääosin ennallaan. Esityksessä ehdotettiin järjestämisluvan edellytysten säännöllistä seurantaa sekä koulutuksen järjestäjien tiedonantovelvollisuutta opetushallintoviranomaisille.

Lausunnoissa yhteen oppimäärään siirtymistä pidettiin pääosin myönteisenä, vaikka näkemykset sen laajuudesta jakautuivat (OKM, 2025b). Hallituksen esityksessä yhden oppimäärän periaate säilyi, mutta sen mitoitusta muutettiin: 50 opintopisteen oppimäärä vastaisi työryhmän ehdottaman noin 1 000 opetustunnin sijasta noin 800 opetustuntia. Oppilas voisi jatkaa opintojaan tämän jälkeen, mutta valtionosuusrahoituksen perusteena voitaisiin ottaa huomioon enintään 1 500 opetustuntia oppilasta ja oppimäärää kohden.

Yhteistyötä koskevaa ehdotusta kannatettiin lausunnoissa laajasti, mutta näkemykset erosivat siinä, tulisiko koulutuksen järjestäjiä velvoittaa yhteistyöhön (OKM, 2025b). Hallituksen esityksessä velvoite säilyi ja yhteistyötä koskevaa sääntelyä täsmennettiin.

Lakiuudistuksesta käytiin syksyn 2025 ja kevään 2026 aikana vilkasta keskustelua. Uudistukseen kohdistui oppilaitoksissa ja kunnissa sekä odotuksia että huolia, jotka liittyivät muun muassa toiminnan järjestämiseen, rahoitukseen ja eri asemassa olevien oppilaitosten tulevaisuuteen (ks. esim. Iivonen, 2026; Murto, 2025; Oksanen, 2026; Selkee, 2025; Suomen musiikin- ja taideopettajien liitto, 2026).

Hallituksen esityksen eduskuntakäsittely käynnistyi syyskuussa 2026 lähetekeskustelulla ja sivistysvaliokunnan käsittelyllä. Esityksen mukaan uuden lain on tarkoitus tulla voimaan 1. elokuuta 2027.

¹ Taiteen perusopetuksen arvonlisäverotuksesta ks. tarkemmin Verohallinto (2026).

1.2 Espoon, Helsingin ja Vantaan toimeksianto

Helsinki, Espoo ja Vantaa antoivat lausuntonsa lakiuudistustyöryhmän ehdotuksesta syksyllä 2025.² Kaupungit suhtautuivat TPO-uudistuksen tavoitteisiin pääosin myönteisesti ja nostivat esiin erityisesti saavutettavuuden parantamisen ja yhteistyön vahvistamisen. Siirtymistä yhteen oppimäärään pidettiin periaatteessa hyvänä, mutta ehdotettu 1 000 opetustunnin laajuus herätti varauksia. Espoo katsoi näin laajan oppimäärän voivan kaventaa saavutettavuutta ja ehdotti mahdollisuutta saada osaaminen tunnistetuksi jo 500 tunnin jälkeen. Vantaa esitti yhden oppimäärän sisälle erilaajuisia opintopolkuja 700–800 tunnista 1 400–1 500 tuntiin. Helsinki piti niin ikään oppimäärän laajuuden uudelleenarviointia tarpeellisenä.

Kaupunkien näkemykset erosivat selvemmin siinä, mitä ehdotettu koulutuksen järjestäjän vastuiden täsmentäminen merkitsisi kunnalle. Järjestäjän vastuiden täsmentäminen oli kolmelle kaupungille erityisen merkittävä kysymys, sillä niissä suuri osa TPO:sta toteutetaan yksityisissä oppilaitoksissa kaupungin kanssa sovittujen järjestelyjen pohjalta. Vantaa suhtautui ehdotukseen myönteisesti ja katsoi selkeän vastuunjaon helpottavan yhteistyötä, resurssien käyttöä ja toiminnan ennakointia. Espoo kannatti vastuiden täsmentämistä mutta kiinnitti huomiota kaupungille aiheutuviin hallinnollisiin tehtäviin ja kustannuksiin.

Helsinki suhtautui ehdotukseen varauksellisemmin. Se arvioi ehdotettujen vastuiden edellyttävän huomattavaa lisäresursointia ja merkitsevän muutosta kaupungin ja itsenäisten oppilaitosten nykyiseen työnjakoon. Helsinki korosti, ettei uudistus saisi kaventaa nykyisten oppilaitosten toimintamahdollisuuksia. Kaupunki piti monimuotoista oppilaitosverkkoa tärkeänä opetuksen saavutettavuuden sekä segregaaation ja eriarvoisuuden ehkäisemisen kannalta ja korosti erityisesti yleisen oppimäärän oppilaitosten aseman turvaamista.

Lainvalmistelun edetessä Espoo, Helsinki ja Vantaa käynnistivät alkuvuodesta 2026 yhteisen selvityksen TPO-oppilaitoskentästä ja toimintaedellytyksis-

² Kaikki lausunnot ovat saatavilla Lausuntopalvelusta: <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=cafae4a3-8a7b-4638-ab69-b8e22ce50026>

tä. Kaupungeilla oli tarve muodostaa kokonaiskuva oppilaitosten toiminnasta ja valmiuksista vastata uudistuvan lainsäädännön vaatimuksiin sekä arvioida lakiuudistuksen vaikutuksia kaupunkien tehtäviin. Selvitys kattoi kaupunkien koko TPO:n oppilaitoskentän lukuun ottamatta vapaan sivistystyön piirissä järjestettävää opetusta.

Selvityksen yhtenä keskeisenä lähtökohtana oli työryhmän ehdottama pykälä 4 *Kunta koulutuksen järjestäjänä* (OKM, 2025a). Sen mukaan kunta toimisi koulutuksen järjestäjänä ja sopisi TPO:n toteuttamisesta sellaisten yksityisten oppilaitosten kanssa, joilla ei ole OKM:n järjestämislupaa. Tämän vuoksi selvityksessä painottuivat koulutuksen järjestäjän vastuun kannalta keskeiset oppilaitosten toimintaa koskevat tiedot.

Kaupunkien tilaaman selvityksen tarkastelukehys oli ensisijaisesti viranomaislähtöinen ja painottui oppilaitostoiminnan hallinnollis-organisatorisiin edellytyksiin. Lähtökohtina olivat sekä nykyisin voimassa olevat että työryhmän ehdotuksessa oppilaitosten toimintaa ja koulutuksen järjestäjän vastuuta koskevat vaatimukset (OKM, 2025a). Tarkastelu kohdistui opetussuunnitelmaan, opetuksen toteuttamiseen, henkilöstön kelpoisuuteen, työnantajavelvoitteisiin ja turvalliseen toimintaympäristöön liittyviin käytäntöihin. Selvityksen tarkoituksena ei ollut arvioida oppilaitosten laatua kokonaisuutena vaan tarkastella niiden toimintaa suhteessa näihin vaatimuksiin ja uudistuvan lainsäädännön tavoitteisiin.

Selvitys toteutettiin kaupunkien toimeksiannosta ja niiden tarpeisiin kesken lainsäädännön uudistamisprosessin. Sen aineisto tarjoaa siten mahdollisuuden tarkastella TPO-kenttää tilanteessa, jossa toimijat varautuivat uudistukseen mutta tulevan sääntelyn sisältö ja vaikutukset olivat vielä muotoutumassa. Selvityksen aikana annettiin hallituksen esitys (HE 115/2026 vp), jossa työryhmän ehdotusta muutettiin jonkin verran myös niissä kohdissa, jotka olivat selvityksen lähtökohtana. Hallituksen esityksen eduskuntakäsittely oli tätä työpaperia laadittaessa vielä käynnissä.

Selvityksen tulokset raportoitiin kullekin kaupungille erikseen kesällä 2026. Kaupunkikohtaisessa raportoinnissa tuloksia tarkasteltiin myös oppilaitostasolla. Lisäksi kaupunkien kanssa järjestettiin yhteinen keskustelu selvityksen tuloksista.

1.3 Työpaperin tavoite ja tutkimuskysymykset

Työpaperissa tarkastellaan selvityksen yhteydessä kerättyä kyselyaineistoa kaupunkikohtaista raportointia laajemmasta näkökulmasta. Tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva TPO-oppilaitoskentästä ja toimintaedellytyksistä kolmessa suuressa kaupungissa sekä tehdä näkyväksi kentän rakenteellista monimuotoisuutta.

Työpaperin tarkastelua ohjaavat seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Millaisista rakenteista ja käytännöistä TPO:n palvelukokonaisuus muodostui Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla juuri ennen lakiuudistusta?
2. Millaisia vahvuuksia, haasteita ja kehittämistarpeita oppilaitokset tunnistivat opetuksessa, saavutettavuudessa, yhteistyössä ja toimintaedellytyksissä suhteessa lakiuudistukseen?

Tilaajakaupunkien käyttöön tuotetuissa kaupunkikohtaisissa raporteissa tuloksia käsiteltiin yksittäisten oppilaitosten tasolla. Työpaperissa oppilaitoskenttää tarkastellaan kokonaisuutena ja erityistä huomiota kiinnitetään kaupunkien ja yksityisten toimijoiden välisiin suhteisiin. TPO:n järjestäminen näissä kolmessa kaupungissa perustuu monin tavoin julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyöhön, jossa valtion ohjaus, kaupunkien käytännöt ja oppilaitosten toiminta kytkeytyvät toisiinsa.

Selvityksen ajoittuminen keskelle lainsäädännön uudistamisprosessia tarjoaa mahdollisuuden tarkastella TPO:ta murrosvaiheessa. Lainvalmistelu teki näkyväksi erilaisia tulkintoja kuntien ja oppilaitosten vastuista ja keskinäisistä suhteista, ja uudistusprosessin eri vaiheissa esitetyt ratkaisut poikkesivat toisistaan siinä, kuinka suuria muutoksia ne olisivat merkinneet nykyisiin järjestelyihin. Kevään 2026 tilanteen dokumentointi luo pohjaa myös uudistuksen myöhemmälle seurannalle.

1.4 Työpaperin rakenne

Seuraavassa luvussa kuvataan työpaperin aineistot, menetelmät ja rajaukset. Tämän jälkeen tarkastellaan TPO-kenttää Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla sekä oppilaitosten toimintaedellytyksiä, opetuksen toteuttamista, saavutettavuutta ja yhteistyötä. Lopuksi havaintoja tarkastellaan suhteessa lakiuudistuksen etenemiseen ja myöhempään seurantaan sekä pohditaan aineiston ja tarkastelun rajoituksia.

2 Tutkimusasetelma

2.1 Taiteen perusopetus pääkaupunkiseudun kolmessa suuressa kaupungissa

Helsinki, Espoo ja Vantaa muodostavat merkittävän TPO:n keskittymän Suomessa. Vuoden 2026 alkupuoliskolla niissä toimi yhteensä 70 TPO-oppilaitosta. Oppilaitoksella tarkoitetaan tässä työpaperissa TPO:ta antavaa organisatorista yksikköä, jolla on voimassa olevan taiteen perusopetuslain (633/1998, 9 §) mukaisesti toiminnasta vastaava rehtori. Tarkasteltavien kaupunkien oppilaitoksissa oli tarjolla kaikki yhdeksän TPO:n taiteenala: arkkitehtuuri, kuvataide, käsityö, mediataiteet, musiikki, sanataide, sirkustaide, tanssi ja teatteritaide.

Oppilaitoksista 31 oli OKM:n järjestämisluvan ja siihen liittyvän valtionosuuden piirissä ja niitä kutsutaan tässä työpaperissa VOS-oppilaitoksiksi. Oppilaitoksista 39 oli kaupunkien luvalla ilman VOS-rahoitusta toimivia oppilaitoksia. Valtakunnallisesta tilanteesta poiketen pääkaupunkiseudun TPO-oppilaitokset ovat (kahta Vantaan kaupungin oppilaitosta lukuun ottamatta) yksityisten toimijoiden ylläpitämiä, jotka ovat saaneet kaupungeilta luvan toteuttaa TPO:ta ja joiden opetussuunnitelman kaupungit ovat hyväksyneet.³ Kaupunkien rooli painottuu siten yksityisten oppilaitosten toimintaedellytysten tukemiseen. Tuen muodot ja muut kaupunkien ja oppilaitosten väliset järjestelyt vaihtelevat kaupungeittain. TPO:n toimintaympäristöä kaikissa kolmessa kaupungissa muovaavat väestön kasvu, moninaistuminen ja alueellinen erilaistuminen.

Työpaperissa Helsinkiä, Espoota ja Vantaata tarkastellaan sekä pääkaupunkiseudun muodostamana kokonaisuutena että kaupungeittain. Yksittäisiä oppilaitoksia ei vertailla keskenään, vaan oppilaitoskohtaista aineistoa tarkastellaan osana kaupunkien TPO-kenttää. Näin voidaan hahmottaa pääkaupunkiseudun

³ *Taiteen perusopetus 2020*-selvitykseen vastanneista oppilaitoksista oli 46 prosenttia kunnan ylläpitämiä ja 34 prosenttia yhdistyksen ylläpitämiä. Loput olivat säätiöiden, osakeyhtiöiden tai muiden tahojen ylläpitämiä. (Luoma, 2020.)

TPO:n kokonaisuutta juuri ennen merkittävän lainsäädäntöuudistuksen toimeenpanoa.

2.2 Aineisto ja menetelmät

Työpaperin keskeisenä aineistona on Helsingin, Espoon ja Vantaan toimeksiantosta tehdyn selvityksen yhteydessä kerätty oppilaitoskysely. Kysely suunnattiin kaikille alueella toimiville TPO-oppilaitoksille. Kyselyyn vastasi 69 alueen 70 oppilaitoksesta (98,6 %). Vastanneista oppilaitoksista kahdeksan antoi opetusta useassa tarkastelun kohteena olevassa kaupungissa ja muutama myös muissa kunnissa.

Kysely oli laaja kokonaisuus, jonka täyttäminen vaati aikaa ja paneutumista. Lämmin kiitos kaikille oppilaitoksille, jotka osallistuivat kyselyyn ja antoivat panoksensa selvityksen toteuttamiseen.

Kysely rakennettiin kaupunkien tiedontarpeiden ja selvityksen tarkastelu-kehyksen pohjalta. Oppilaitosten toimintaa tarkasteltiin neljän toisiaan täydentävän ulottuvuuden kautta:

- opetuksen sisältö ja pedagogiset käytännöt,
- oppilaitosten toimintaedellytykset,
- opetuksen saavutettavuus ja yhdenvertaisuus sekä
- kehittämistarpeet ja tulevaisuuden yhteistyömallit.

Näitä ulottuvuuksia operationalisoitiin kysymyksiksi, jotka käsittelivät opetus-suunnitelmia, laadunhallintaa, opintopolkuja, henkilöstöä, hallintoa, rahoitusta, saavutettavuutta, yhteistyötä ja toiminnan kehittämistä. Lomake sisälsi kaikkiaan 69 kysymystä.

Kyselyn valmistelussa hyödynnettiin muun muassa Tilastokeskuksen TPO:ta koskevan kyselyn lomaketta ja sen vastausohjeita sekä oppilaitosten toimintakertomuksia. Lomake laadittiin yhteistyössä toimeksiantajien kanssa.

Lomake sisälsi sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Avovastauksissa oppilaitokset saattoivat täydentää ja perustella strukturoituihin kysymyksiin

antamia vastauksia sekä kuvata toimintaansa ja toimintaympäristön muutoksia omin sanoin.

Strukturoituja kysymyksiä analysoitiin kuvailevien tunnuslukujen avulla. Avoimia vastauksia analysoitiin teemoittelemalla. Tarkastelun kohteena olivat erityisesti oppilaitosten käsitykset opetuksesta ja pedagogisista käytännöistä, toimintaedellytyksistä, saavutettavuudesta, yhteistyöstä ja tulevaisuuden kehittämistarpeista. Avovastauksia hyödynnettiin myös strukturoitujen vastausten tulkinna.

Tuloksia tarkastellaan sekä koko aineiston tasolla että kaupungeittain. Tarkastelussa kiinnitetään huomiota myös VOS-oppilaitosten ja kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten välisiin eroihin. Taiteenalakohtaisia eroja tuodaan esiin silloin, kun ne ovat tarkasteltavan teeman kannalta merkityksellisiä. Joillakin taiteenaloilla oppilaitosten vähäinen määrä kuitenkin rajoittaa havaintojen vertailtavuutta.

Kyselyaineistoa täydensivät kaupunkien toimittamat tiedot ja asiakirjat sekä TPO-lakiuudistukseen liittyvät asiakirjat. Näihin tietoihin sisältyivät myös kaupunkien tiedossa olevat oppilaitosten toimipaikkojen osoitetiedot, joita tarkastellaan alueellisen saavutettavuuden näkökulmasta karttapohjaisesti. Selvityksen aikana käytiin lisäksi keskusteluja kaupunkien edustajien ja muiden alan toimijoiden kanssa sekä osallistuttiin TPO:ta käsitteleviin tiedotus- ja keskustelutilaisuuksiin ja seminaareihin. Myös aiheesta käytyä julkista keskustelua ja sosiaalisen median keskustelua seurattiin soveltuvin osin. Näitä aineistoja hyödynnettiin kyselyaineiston tulkinna ja toimintaympäristön muutosten tarkastelussa.

2.3 Tarkastelun rajaukset

Työpaperin aineisto kerättiin Espoon, Helsingin ja Vantaan tilaamaa selvitystä varten, ja kaupunkien tiedontarpeet ohjasivat kyselyn sisältöä. Kaupunkien oppilaitoksille maaliskuussa 2026 lähettämässä ennakkotiedotteessa selvityksestä käytettiin nimitystä ”taiteen perusopetuksen laatuselvitys”. Kyselyssä ei kuitenkaan pyritty arvioimaan opetuksen pedagogista tai taiteellista laatua, vaan

tarkastelu kohdistui oppilaitosten hallinnollisiin ja organisatorisiin käytäntöihin ja toimintaedellytyksiin erityisesti koulutuksen järjestäjän vastuiden näkökulmasta. Tämä rajausta herätti myös kritiikkiä; osa vastaajista katsoi, että pedagoginen ja taiteellinen laatu sekä taiteenalakohtaiset erityispiirteet jäivät tarkastelussa liian vähälle huomiolle.

Työpaperissa kyselyaineistoa tarkastellaan kaupungeille laadittuja koon- teja valikoidummin ja tutkimuskysymysten ohjaamana. Tarkastelu perustuu oppi- laitoksilta kerättyyn aineistoon ja kuvaa siten ensisijaisesti niiden toimintaa, käy- täntöjä ja näkemyksiä. Oppilaiden ja huoltajien näkemyksiä ei kerätty suoraan.

Empiirinen aineisto rajautuu Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla toimiviin TPO-oppilaitoksiin. Tuloksia ei siten voida yleistää koskemaan TPO:ta koko Suo- messa. Aineisto kattaa kuitenkin näiden kolmen kaupungin oppilaitoskentän ja mahdollistaa TPO:n rakenteiden, käytäntöjen ja toimintaedellytysten tarkastelun tässä toimintaympäristössä.

3 Oppilaitoskenttä ja toimintaedellytykset murrosvaiheessa

3.1 TPO:n oppilaitoskenttä ja järjestämisen mallit

3.1.1 Oppilaitokset ja taiteenalat

Selvityksen piiriin kuuluneista 70 TPO-oppilaitoksesta 16 toimi Espoossa, 47 Helsingissä ja 19 Vantaalla. Osa oppilaitoksista toimi useammassa kaupungissa, minkä vuoksi kaupunkikohtaiset luvut eivät summaudu oppilaitosten kokonaismääräksi. Oppilaitostason analyyseissä 31 oppilaitosta luokiteltiin VOS-oppilaitokseksi ja 39 kaupungin luvalla toimiviksi (ks. analyysissä käytetyistä luokituksista luku 3.2.1).

Selvitysalueella TPO:ta annettiin kaikilla opetussuunnitelman perusteissa määritellyillä yhdeksällä taiteenalalla (taulukko 1). Musiikkia opettavia oppilaitoksia oli kaikissa kolmessa kaupungissa eniten, ja seuraavaksi yleisin taiteenala oli tanssi. Kaupungin luvalla toimivia oppilaitoksia oli erityisesti musiikissa ja tanssissa, kun taas arkkitehtuurin, käsityön ja mediataiteiden opetusta antoivat vain VOS-oppilaitokset. Joukossa on useita monialaisia oppilaitoksia.

Taulukossa taiteenalat on luokiteltu sen mukaan, minkä järjestämisen lupatyyppin mukaan opetusta annetaan (ks. taulukon alaviite 1). Oppilaitostason analyyseissä yksi monialainen oppilaitos, jonka taiteenaloista osa kuuluu OKM:n järjestämisluvan ja osa kaupungin luvan piiriin, luokiteltiin VOS-oppilaitokseksi (ks. luku 3.2.1).

TAULUKKO 1. TAITEEN PERUSOPETUKSEN OPPILAITOSTEN MÄÄRÄ TAITEEN-
ALAN SEKÄ VOS-RAHOITUKSEN JA KAUPUNGIN LUVAN MUKAAN ESPOOSSA,
HELSINGISSÄ JA VANTAALLA VUODEN 2026 ALUSSA.*

Taiteenala	Espoo		Helsinki		Vantaa	
	VOS	Kaup. lupa	VOS ¹	Kaup. lupa ¹	VOS	Kaup. lupa
Arkkitehtuuri	1	–	1	–	1	–
Kuvataide	1	–	2	2	1	–
Käsityö	2	–	1	–	1	–
Mediataiteet	–	–	1	–	–	–
Musiikki	4	5	11	16	1	10 ²
Sanataide	1 ³	–	–	2	1	–
Sirkustaide	1	–	2	1	–	–
Tanssi	1	2	2	8 ⁴	1	2
Teatteritaide	1	–	–	4	1	–

* Tiedot kaupungeissa toimivista TPO-oppilaitoksista on saatu kaupungeilta ja tiedot taiteen-aloista kyselyssä oppilaitoksilta. Oppilaitos voi antaa opetusta usealla taiteenallalla, minkä vuoksi taiteenaloittaiset luvut eivät summaudu oppilaitosten lukumääräksi.

¹ Yksi Helsingin TPO-oppilaitoksista koostuu useista taidekouluista ja toimii kuudella taiteen-aloilla, joista yhdellä OKM:n järjestämisluvalla ja viidellä kaupungin luvalla. Taulukossa taiteenalat on luokiteltu tämän jaon mukaisesti.

² Vantaan oppilaitoksiin sisältyy kaksi musiikkioppilaitosta, jotka lopettivat TPO-toimintansa vuoden 2026 alkupuoliskolla. Vain toiselle niistä lähetettiin kysely.

³ Luokiteltu VOS-oppilaitokseksi Espoon kaupungin aineistossa ja sen mukaisesti kyselyssä. Oppilaitoksen kyselyvastauksen mukaan OKM:n järjestämislupa koski tarkasteluajankohtana vain Vantaata mutta luvan laajentamista Espooseen oli haettu.

⁴ Sisältää yhden oppilaitoksen, joka ei vastannut kyselyyn.

3.1.2 Järjestämismallit

Pääkaupunkiseudun kaupungit eroavat Suomen keskiarvosta ensinnäkin siinä, että niissä toimii paljon VOS-rahoituksen ulkopuolella olevia oppilaitoksia, joille kaupunki on antanut luvan tarjota TPO:ta. Toiseksi lähes kaikki alueella TPO:ta tarjoavat oppilaitokset ovat yksityisiä. Kuntien omia oppilaitoksia on vain Vantaalla, jossa niitä on kaksi.

Tarkastellut kaupungit eroavat toisistaan toimintaympäristöltään, organisaatioltaan ja hallintorakenteeltaan. Helsingissä on käytössä pormestarimalli, jossa kaupungin johtamisesta vastaavat pormestari ja eri toimialoista vastaavat apulaispormestarit. Espoossa ja Vantaalla kaupunkia johtaa virkasuhteinen

kaupunginjohtaja. Myös kaupunkien erilaiset väestönkasvun⁴ ja taloudelliset lähtökohdat heijastuvat niiden hallinnon painotuksiin ja toimintatapoihin

Erot näkyvät myös TPO:n järjestämisessä ja kaupunkien suhteissa yksityisiin oppilaitoksiin. Kaupungit ovat eri tavoin hyväksyneet TPO:n piiriin alueellaan toimivia oppilaitoksia, joilla ei ole OKM:n järjestämislupaa. Suurin osa alueella toimivista yksityisistä oppilaitoksista saa kaupungeilta toiminta-avustusta riippumatta siitä, toimivatko ne ministeriön vai kaupungin luvalla. Kaupungin myöntämä lupa ei kuitenkaan välttämättä takaa avustuksen saamista. Kaupungit tukevat oppilaitoksia myös muun muassa tilojen käyttöön ja vuokratukansiin liittyvin järjestelyin.

Espoossa TPO-oppilaitosten toiminta-avustuksista päättävät kulttuuri- ja nuorisolautakunta sekä Svenska rum -lautakunta.⁵ Kaikki OKM:n järjestämisluvalla toimivat oppilaitokset saivat vuonna 2026 kaupungin toiminta-avustusta, kun taas kaupungin luvalla toimivista oppilaitoksista kaksi jäi avustusten ulkopuolelle.⁶ Helsingissä TPO:n toiminta-avustuksista päättää kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto. Kaupunki avustaa sekä OKM:n että kaupungin luvalla toimivia oppilaitoksia. Vuoden 2026 alussa kaupungin avustusten ulkopuolella oli kolme oppilaitosta, joista yksi toimi ministeriön ja kaksi kaupungin luvalla.⁷

Vantaalla TPO:n toiminta-avustuksista päättää kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin lautakunta. Kaikki OKM:n järjestämisluvalla toimivat oppilaitokset saivat kaupungin toiminta-avustusta vuonna 2026. Kaupungin luvalla toimivista oppilaitoksista kaksi oli avustusten ulkopuolella. Kaupungissa toimii myös kaksi kunnallista TPO-oppilaitosta.⁸

⁴ Ks. esim. Sinkko, 2025.

⁵ Espoossa suomenkielisestä TPO:sta vastaa Kulttuuri- ja nuorisolautakunta, ruotsinkielisestä Svenska Rum -lautakunta.

⁶ Tiedot on saatu Espoon kaupungilta. Luvut eivät sisällä vapaan sivistystyön oppilaitoksissa annettavaa TPO:ta.

⁷ Tiedot on saatu Helsingin kaupungilta. Luvut eivät sisällä vapaan sivistystyön oppilaitoksissa annettavaa TPO:ta.

⁸ Tiedot on saatu Vantaan kaupungilta. Luvut eivät sisällä vapaan sivistystyön oppilaitoksissa annettavaa TPO:ta.

3.1.3 Lasten ja nuorten määrä ja kielijakauma

TPO:n kannalta keskeisiä demografisia piirteitä tarkastelun kohteena olevissa kaupungeissa ovat lasten ja nuorten suuri määrä sekä kasvava kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus.⁹ Näissä kolmessa kaupungissa oli vuoden 2025 lopussa 0–18-vuotiaita yhteensä runsaat 248 000. Ruotsinkielisten osuus ikäryhmästä vaihteli Vantaan 2,2 prosentista Espoon 7,6 prosenttiin (Helsinki 6,7 %) (Helsingin seudun aluesarjat, 2026). Muunkielisten osuus ikäryhmästä puolestaan vaihteli Helsingin 26,5 prosentista Vantaan 36,0 prosenttiin (Espoo 29,6 %); muunkielisillä tarkoitetaan tässä muita kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvia (Helsingin seudun aluesarjat, 2026).

Tilastokeskuksen mukaan Uudenmaan maakunnassa TPO:hon osallistui vuonna 2024 runsaat 54 000 oppilasta (43 % kaikista Suomen TPO-oppilaista; ilman vapaan sivistystyön oppilaitoksia) (Tilastokeskus, 2026b). Lukuun sisältyvät kaikki ikäryhmät. Oppilasmäärältään suurin yksittäinen kaupunki oli Helsinki (16 % kaikista TPO-oppilaista), ja seuraavina tulivat Espoo (9 %) sekä Vantaa ja Tampere (kumpikin 4 %). Selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa oli siis liki kolmasosa Suomen TPO-oppilaista.

Uudenmaan TPO-oppilaista äidinkielenään puhui suomea 83 prosenttia ja ruotsia 10 prosenttia (Tilastokeskus, 2026b). Muita kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvien osuus oli 8 prosenttia; yksittäisistä kieliryhmistä yleisimmät olivat englanti (2 %) ja venäjä (1 %).

3.2 Perustiedot

3.2.1 Oppilaitokset

Taulukossa 2 esitetään keskeiset kyselyaineiston analyysissä käytetyt oppilaitokset kuvaavat muuttujat ja niiden jakaumat.

⁹ <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/lapset-ja-nuoret/lasten-ja-nuorten-maara>; <https://www.vantaa.fi/fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/tietoa-vantaasta/tilastot-ja-tutkimukset/vantaan-vaesto/kielet-ja-kansalaisuudet>

TAULUKKO 2. KESKEISET ANALYYSISSÄ KÄYTETYT MUUTTUJAT.

Aineiston muuttuja	Lukumäärä (%)
Oppilaitoksia aineistossa	69 (100 %)
joista laajaa oppimäärää tarjoavia	51 (74 %)
joista yleistä oppimäärää tarjoavia	43 (62 %)
joista varhaisiän taidekasvatusta tarjoavia	52 (75 %)
<i>Oppilaitoksen taiteenala</i>	
Arkkitehtuuri	1 (1,4 %)
Kuvataide	6 (9 %)
Käsityö	2 (3 %)
Mediataide	1 (1,4 %)
Musiikki	43 (62 %)
Sanataide	3 (4 %)
Sirkustaide	4 (6 %)
Tanssi	12 (17 %)
Teatteri	7 (10 %)
Joista usealla taiteenalalla toimivia	6 (9 %)
<i>Lupa*</i>	
Kaupungin luvalla toimivat	38 (55 %)
VOS-luvalla toimivat	31 (45 %)
<i>Ylläpitäjä</i>	
Yksityinen oppilaitos	67 (97 %)
Kunnallinen oppilaitos	2 (3 %)
<i>Kunta</i>	
Espoo	18 (26 %)
Helsinki	46 (67 %)
Vantaa	20 (29 %)

Toimii kahden tai useamman selvityksessä mukana olevan kaupungin alueella	10**(14 %)
---	------------

* Yksi Espoossa ja Vantaalla toimiva oppilaitos on luokiteltu Espoon kaupungin aineistossa VOS-oppilaitokseksi, vaikka sillä on OKM:n lupa ainoastaan Vantaalla. Selvitysaineiston analyysissä se on laskettu molemmissa kaupungeissa VOS-oppilaitokseksi. Yksi Helsingin TPO-oppilaitoksista koostuu useista taidekouluista ja toimii kuudella taiteenallalla, joista yhdellä OKM:n ja viidellä kaupungin luvalla. Selvitysaineiston analyysissä oppilaitos on laskettu VOS-oppilaitokseksi.

** Kyselyssä 10 oppilaitosta ilmoitti toimivansa vähintään kahdessa selvitysalueen kaupungissa. Kaupunkien toimittamien tietojen perusteella tällaisia oppilaitoksia oli kahdeksan. Ero voi selittyä sillä, että osa oppilaitoksista on huomionut vastauksessaan myös TPO:n ulkopuolisen muun varhaisiän tai esim. työpajatyypin toiminnan.

3.2.2 Oppilaat

TPO-oppilaitosten oppilasmäärissä on huomattavaa vaihtelua kaupunkien välillä (taulukko 3). Mukana on sekä parinkymmenen oppilaan että usean tuhannen oppilaan oppilaitoksia; oppilaitosten ilmoittamien oppilasmäärien vaihteluväli aineistossa oli 24–5155. Koko aineistossa oppilaitosten oppilasmäärän mediaani oli 410 oppilasta. Oppilasmääriltään selvästi suurimmat oppilaitokset toimivat Espoossa ja usean kaupungin alueella. Vantaalla on vastaavasti oppilasmääriltään keskimäärin pienimmät oppilaitokset.

TAULUKKO 3. TAITEEN PERUSOPETUKSEN OPPILAITOSTEN OPPILASMÄÄRIEN MEDIAANI, ALAKVARTIILI JA YLÄKVARTIILI ALUEITTAIN.

Tunnusluku	Koko aineisto (n=69)	Espoo (n=10)	Helsinki (n=39)	Vantaa (n=12)	Toimii usean kaupungin alueella (n=8*)
Mediaani	410	937	385	184	867
Alakvartiili**	187	429	184	43	476
Yläkvartiili***	782	1202	547	586	1780

* Kaupunkien toimittamien tietojen mukaan.

** Arvo, jonka alapuolelle jää 25 % aineiston havainnoista ja yläpuolelle 75 %.

*** Arvo, jonka alapuolelle jää 75 % aineiston havainnoista ja yläpuolelle 25 %.

Oppilaitoksia pyydettiin ilmoittamaan vuoden 2025 aikana TPO:hon osallistuneiden oppilaiden määrä oppimäärittäin (yleinen ja laaja oppimäärä) sekä ikäryhmittäin (6-vuotiaat ja nuoremmat, 7–17-vuotiaat ja 18 vuotta täyttäneet). Lisäksi kysyttiin oppimääriin kuulumattomien 6-vuotiaiden ja nuorempien lasten määrää. Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla oli oppilaitosten tietojen mukaan yhteensä noin 41 000 TPO-oppilasta. Kun mukaan lasketaan myös TPO:n oppimääriin kuulumattomat 6-vuotiaat ja nuoremmat lapset, oppilaita oli yhteensä noin 48 000 (taulukko 4).

Kaikissa kaupungeissa TPO-oppilaista valtaosa oli 7–17-vuotiaita lapsia ja nuoria. Varhaisiän taidekasvatuksen oppilaiden osuus oli noin viidennes kaikista TPO-oppilaista, kun taas 18 vuotta täyttäneitä opiskelijoita oli 14 prosenttia. Enemmistö oppilaista opiskeli laajan oppimäärän mukaisesti (taulukko 4).

TAULUKKO 4. OPPILAITOSTEN OPPILASMÄÄRÄT.

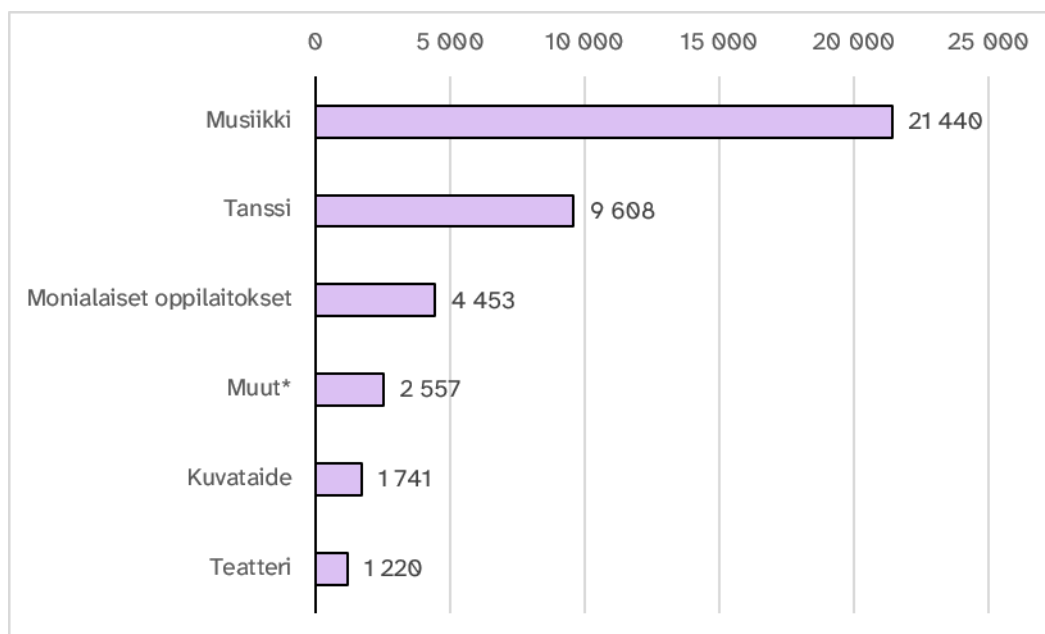
Oppilaat	Lkm.	%
Alle 7-vuotiaita TPO:ssa	9 176	22 %
- yleisessä oppimäärässä	1 614	4 %
- laajassa oppimäärässä	7 562	18 %
7–17-vuotiaita TPO:ssa	26 163	64 %
- yleisessä oppimäärässä	9 791	24 %
- laajassa oppimäärässä	16 372	40 %
Alle 18-vuotiaita yleisessä oppimäärässä yhteensä	11 405	28 %
Alle 18-vuotiaita laajassa oppimäärässä yhteensä	23 934	58 %
18-vuotiaita tai vanhempia TPO:ssa	5 680	14 %
Yhteensä TPO:ssa	41 019	100 %
Muut alle 7-vuotiaat (ei TPO:ssa)	6 908	14 %
Yhteensä koko aineistossa	47 927	100 %

Musiikissa ja tanssissa oli selvästi eniten oppilaita. Musiikissa oli yli puolet (52 %) ja tanssissa neljäsosa (25 %) kaikista oppilaista selvityskaupungeissa vuonna 2025 (kuvio 1). Musiikki ja tanssi ovat oppilasmääriltään suurimmat taiteenalojen ryhmät, ja niissä korostuu erityisesti laajan oppimäärän opiskelu. Teatterissa ja

kuvataiteessa yleisen oppimäärän oppilaita on enemmän kuin laajan oppimäärän oppilaita, kun taas monitaiteisissa oppilaitoksissa sekä muiden taiteenalojen ryhmässä laaja oppimäärä on selvästi yleisempi.

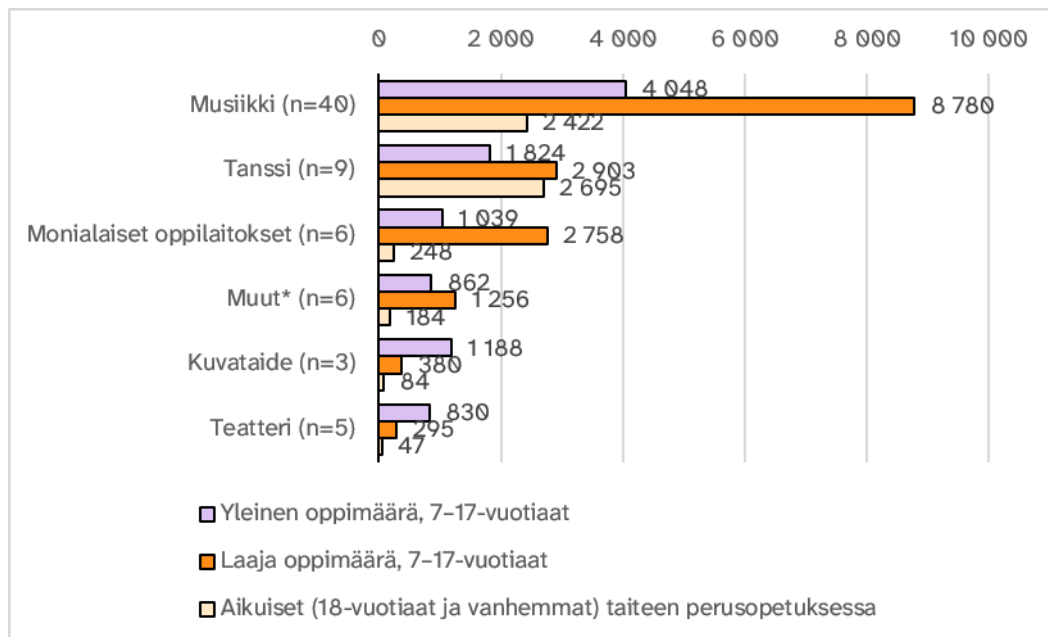
TPO-oppilaat painottuvat kaikilla taiteenaloilla selvästi 7–17-vuotiaisiin lapsiin ja nuoriin (kuvio 2). Aikuisopiskelijoita on kaikilla taiteenaloilla vähemmän kuin lapsia ja nuoria, mutta heidän määränsä on suuri erityisesti tanssissa ja musiikissa. Osa yli 18-vuotiaista ei ole aloittanut TPO:ssa aikuisiässä vaan suorittaa alaikäisenä aloittamiaan opintoja loppuun.

KUVIO 1. TAITEEN PERUSOPETUKSEN OPPILAITOSMÄÄRÄT ALUEELLA YHTEENSÄ TAITEENALOITTAIN.

* Muut: Arkkitehtuuri, käsityö, sanataide, sirkustaide. Oppilaitokset on summattu yhteen näillä aloilla toimivien oppilaitosten vähäisen määrän vuoksi.

KUVIO 2. OPPILAIDEN IKÄJAKAUMA ALUEELLA YHTEENSÄ TAITEENALOITTAIN.

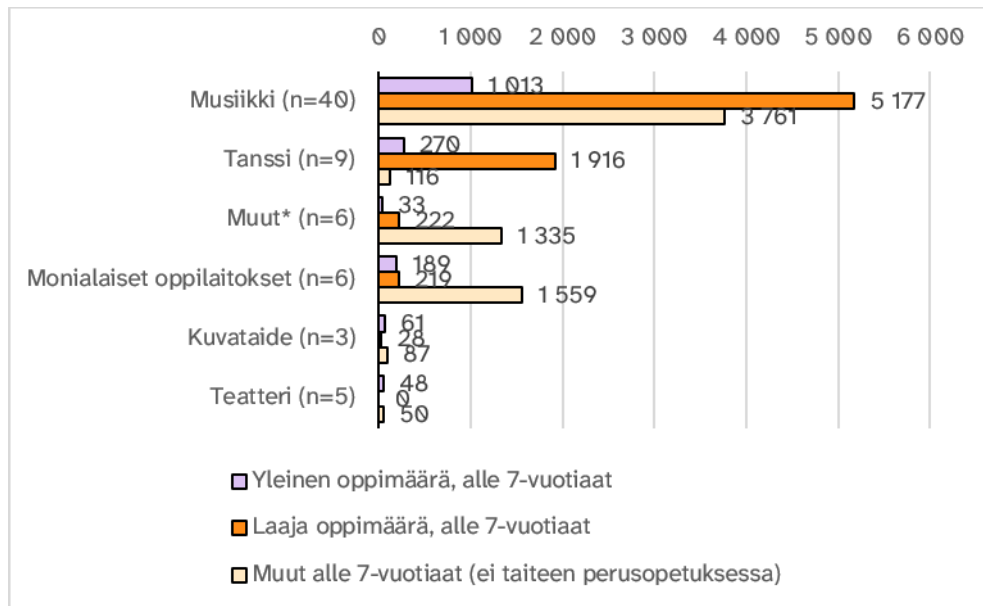

* Muut: Arkkitehtuuri, käsityö, sanataide, sirkustaide. Oppilaitokset on summattu yhteen näillä aloilla toimivien oppilaitosten vähäisen määrän vuoksi.

3.2.3 Varhaisiän taidekasvatus

Varhaisiän taidekasvatuksen oppilaat painottuvat määrällisesti erityisesti musiikin ja tanssin taiteenaloille (kuvio 3). Musiikissa alle 7-vuotiaita oppilaita on runsaasti sekä laajan oppimäärän opetuksessa että oppimäärien ulkopuolelle ilmoitetussa muussa varhaisiän toiminnassa. Myös tanssissa varhaisiän oppilasmäärät ovat suuria, mutta siellä painotus on selvemmin laajan oppimäärän opetuksessa. Muiden taiteenalojen ryhmässä varhaisiän oppilaat sijoittuvat pääosin oppimäärien ulkopuoliseen toimintaan, kun taas teatterissa ja kuvataiteessa oppilasmäärät ovat huomattavasti pienempiä.

KUVIO 3. OPPILAITOSTEN ALLE 7-VUOTIAAT OPPILAAT TAITEENALOITTAIN.

*Muut: Arkkitehtuuri, käsityö, sanataide, sirkustaide. Oppilaitokset on summattu yhteen näillä aloilla toimivien oppilaitosten vähäisen määrän vuoksi.

Kyselyyn vastanneista oppilaitoksista 75 prosenttia ilmoitti järjestävänsä varhaisiän taidekasvatusta (taulukko 2). Kaikki oppilaitokset, jotka ilmoittivat järjestävänsä varhaisiän taidekasvatusta, eivät kuitenkaan ilmoittaneet kyselyssä alle 7-vuotiaiden oppilaiden lukumäärää. Espoossa TPO:hon kuuluva varhaisiän taidekasvatus on kyselyvastausten perusteella volyymiltaan laajaa sekä VOS-oppilaitoksissa että kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa, erityisesti musiikin alalla. Oppilaitoksilla on myös TPO:n ulkopuolista varhaisiän toimintaa. Helsingissä varhaisiän taidekasvatus on samoin vahvasti osa oppilaitosten toimintaa erityisesti VOS-oppilaitoksilla. Helsingin oppilaitoksilla on samoin paljon myös TPO:n ulkopuolista varhaisiän toimintaa (esim. opetusta päiväkodeissa).

Vantaalla kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa varhaisiän taidekasvatuksen laajuus on vähäinen, eikä suurin osa oppilaitoksista tarjoa toimintaa lainkaan tai järjestä sitä Vantaalla. Vantaalla toimivissa VOS-oppilaitoksissa varhaisiän taidekasvatus on laajamittaisempaa, mutta kokonaisuutena vähäisempää kuin naapurikaupungeissa. Oppilaita on eniten oppimääriin kuulumattomassa

varhaisiän toiminnassa, kuten päiväkotiyhteistyössä, sekä yleisen oppimäärän opetuksessa.

Varhaisiän taidekasvatusta ja muuta varhaisiän toimintaa koskeviin tietoihin liittyy kyselyssä eniten epävarmuutta. Määrällisissä vastauksissa esiintyi runsaasti erilaisia vastaustapoja sekä puutteellisia ja mahdollisesti virheellisiä vastauksia, mikä vaikeuttaa oppilaitosten tietojen luotettavaa arviointia ja vertailua. Ne vaikeuttavat myös varhaisiän toiminnan kokonaislaajuuden arviointia erityisesti useamman kunnan alueella toimivien oppilaitosten osalta.

3.3 Taiteen perusopetuksen toteuttaminen

3.3.1 Opetuksen sisältö

Oppilaitoksilta kysyttiin, onko niillä opetussuunnitelma, onko se tallennettu ePerusteet-järjestelmään ja mitkä tahot olivat mukana opetussuunnitelman laadinnassa. Nykyisin voimassa olevien opetussuunnitelman perusteiden (OPH, 2017a, 2017b) mukaan opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä opettajien ja mahdollisuuksien mukaan myös oppilaiden, huoltajien ja muiden tahojen kanssa.

Lisäksi oppilaitoksilta kysyttiin, miten niissä varmistetaan, että opetus toteuttaa opetussuunnitelman tavoitteita käytännössä. Kysymyksellä kartoitettiin opetuksen suunnitteluun, toteuttamiseen, arviointiin ja kehittämiseen liittyviä käytäntöjä osana oppilaitosten toimintakulttuuria (OPH, 2017a, 2017b). Kokonaisuutta täydennettiin kysymällä oppilaitoksilta niiden pedagogisista vahvuuksista ja kehittämistarpeista.

Opetussuunnitelmatyön käytännöissä oli sekä kaupunkien että OKM:n järjestämisluvalla ja kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten välisiä eroja. VOS-oppilaitoksissa opetussuunnitelman laadintaan osallistui kaikissa kolmessa kaupungissa keskimäärin hieman useampia toimijaryhmiä kuin kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa. Myös opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumisen varmistamisessa käytettiin VOS-oppilaitoksissa keskimäärin hieman useampia

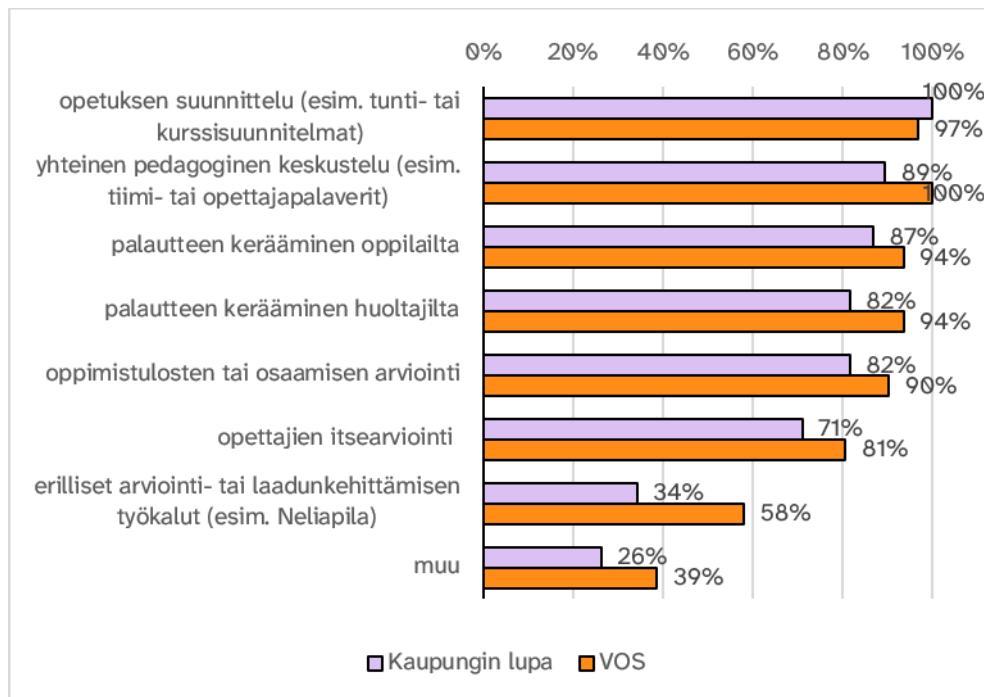
keinoja. Erot eivät olleet suuria, mutta niiden suunta oli kaikissa kolmessa kaupungissa sama.

Kaupunkien välillä selvin ero koski opetussuunnitelmien saatavuutta verkosivuilla. Espoossa opetussuunnitelma oli verkossa kaikilla oppilaitoksilla ja Helsingissä valtaosalla. Vantaalla kaikkien VOS-oppilaitosten opetussuunnitelmat olivat verkossa, mutta kaupungin luvalla toimivista oppilaitoksista vain hieman yli kolmasosalla.

Opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumista varmistettiin oppilaitoksissa monin toisiaan täydentävin keinoin (kuvio 4). Yleisimmät käytännöt olivat opetuksen suunnittelu, yhteinen pedagoginen keskustelu, palautteen kerääminen oppilailta ja huoltajilta sekä oppimistulosten ja osaamisen arviointi. VOS-oppilaitoksissa eri seuranta- ja arviointikäytännöt olivat hieman yleisempiä kuin kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa. Erillisiä arviointi- ja laadunkehittämistyökaluja hyödynsi yli puolet VOS-oppilaitoksista, kun kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa niiden käyttö oli selvästi harvinaisempaa. Lisäksi oppilaitokset kuvasivat tukeutuvansa opetussuunnitelman seurannassa erilaisiin itsearviointiprosesseihin, kehittämishankkeisiin, opettajien kehityskeskusteluihin, esiintymis- ja näyttötilaisuuksiin, yhteistyöverkostoihin sekä vuorovaikutukseen oppilaiden, huoltajien ja muiden sidosryhmien kanssa. Useissa vastauksissa mainittiin myös Virvatuli-malliin¹⁰ perustuvat arviointikäytännöt sekä oppilaiden edistymisen, suoritusten ja jatko-opintoihin sijoittumisen seuranta osana opetuksen laadun arviointia.

¹⁰ Ks. esim. <https://artsedu.fi/oppilaitoksille/itsearviointiopas-virvatuli/>

KUVIO 4. MITEN VARMISTATTE, ETTÄ OPETUS TOTEUTTAA TAITEEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN TAVOITTEITA KÄYTÄNNÖSSÄ?

3.3.2 Pedagogiset vahvuudet

Oppilaitosten kuvauksissa pedagogisista vahvuuksistaan toistuivat henkilöstön osaaminen, oppilaslähtöisyys ja yksilöllisten oppimispolkujen huomioiminen, yhteisöllisyys sekä opetuksen ja pedagogiikan kehittäminen. Vastauksissa näkyivät myös taiteenalakohtaiset pedagogiset käytännöt. Musiikissa esiin nousivat esimerkiksi yhteissoitto ja erilaiset musiikkipedagogiset menetelmät, arkkitehtuurissa leikki, kokeilu ja tekemällä oppiminen, teatterissa soveltava draama sekä fyysinen ja visuaalinen teatteri ja tanssissa tanssilajikohtaiset menetelmät ja kokemuksellisuus.

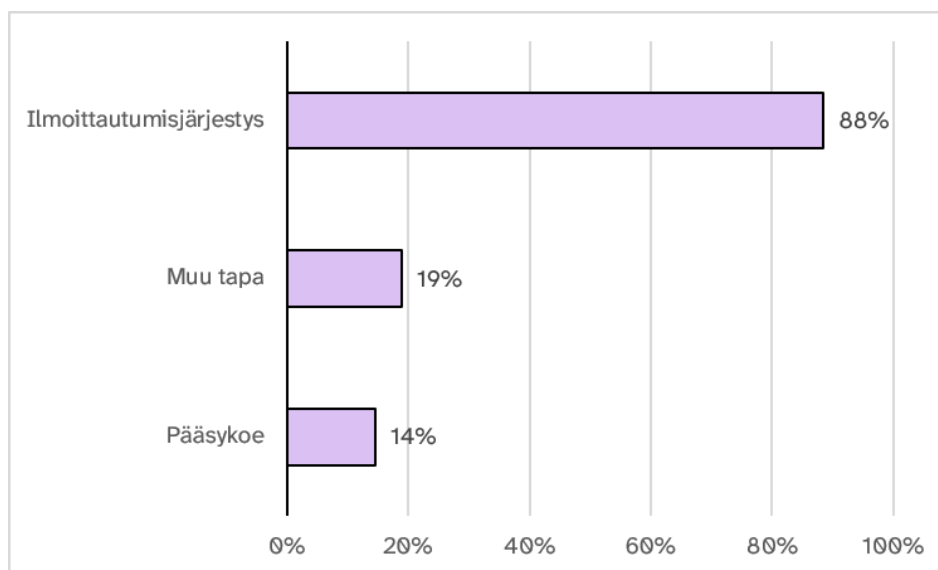
Pedagogisissa vahvuuksissa oli huomattavaa vaihtelua yksittäisten oppilaitosten välillä, mutta aineistosta ei muodostunut selviä kaupunki- tai oppilaitosryhmäkohtaisia eroja.

3.3.3 Opintojen eteneminen

Oppilaitoksilta kysyttiin, miten ne järjestävät oppilaaksi ottamisen ja tukevat siirtymää varhaisiän taidekasvatuksesta TPO-opintoihin. Lisäksi kysyttiin opintojen etenemisen ja mahdollisen keskeyttämisen seurannasta, opintojen etenemisestä annettavasta palautteesta sekä KOSKI-tietovarannon käytöstä. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaan oppimista tulee ohjata ja arvioida monipuolisesti oppimisprosessin eri vaiheissa ja arvioinnin pohjalta annetaan jatkuvaa palautetta (OPH, 2017a; 2017b). Työryhmän ehdotuksessa ja hallituksen esityksessä oppimäärän suorittaneiden määrä esitetään yhdeksi opetustuntikohtaisen valtionosuuden perusteena käytettävän suoritemäärän vahvistamisessa huomioon otettavista tekijöistä (OKM, 2025a; HE 115/2026 vp).

Oppilaaksi ottamisen yleisin käytäntö oli ilmoittautumisjärjestys. Se oli käytössä lähes kaikissa kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa (37/38; 97 %) ja noin kolmessa neljästä VOS-oppilaitoksesta (24/31; 77 %). Pääsykokeita käytettiin useammin VOS-oppilaitoksissa (7/31; 23 %) kuin kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa (3/38; 8 %), ja niitä käyttivät vain musiikin, tanssin tai sirkuksen alan oppilaitokset. Muina valintatapoina mainittiin esimerkiksi haastattelut ja muut valintamenettelyt, ryhmiin sijoittaminen iän ja taitotason perusteella, jonotus ja arvonta.

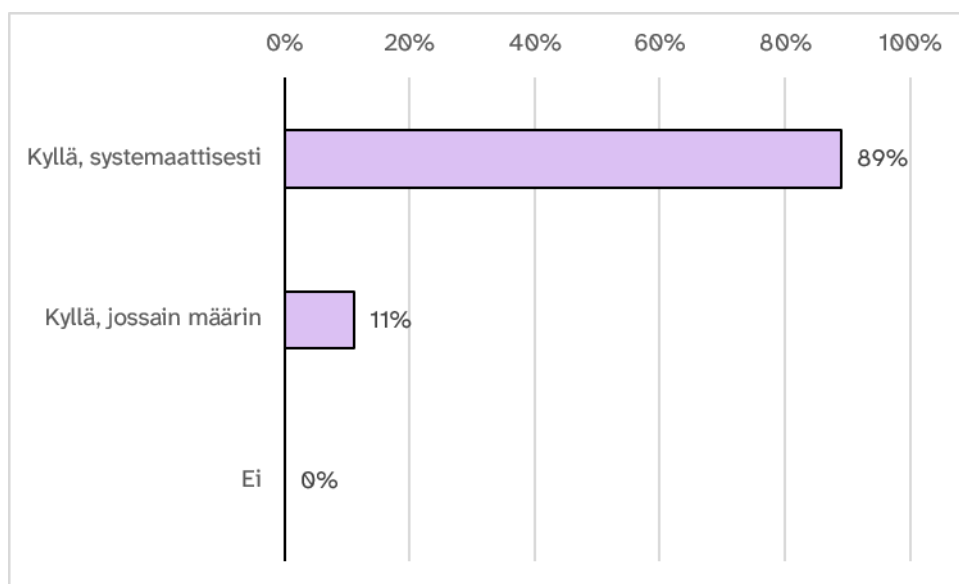
KUVIO 5. OPPILAAKSI OTTAMISEN KÄYTÄNNÖT.

Varhaisiän taidekasvatuksesta TPO-opintoihin siirtymistä tuettiin yleisimmin huoltajille suunnatulla tiedotuksella ja opettajien ohjauksella. Oppilaitosryhmien välillä oli kuitenkin ero siirtymiskäytännöissä. Automaattinen siirtymä tai jatko-paikka oli käytössä 63 prosentilla kaupungin luvalla toimivista ja 47 prosentilla VOS-oppilaitoksista, kun taas erillistä hakua tai valintamenettelyä käytti 60 prosenttia VOS-oppilaitoksista ja 19 prosenttia kaupungin luvalla toimivista. Avovastauksissa mainittiin lisäksi esimerkiksi soitinkaruselleja ja tapahtumia, yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja päiväkotien kanssa sekä muita varhaisiän taidekasvatuksesta myöhempisiin opintoihin siirtymistä tukevia käytäntöjä.

Kyselyn mukaan valtaosa (89 %) oppilaitoksista seuraa oppilaiden opintojen etenemistä systemaattisesti, ja loput (11 %) ilmoittivat tekevänsä sitä jossain määrin (kuvio 6). Kaupunkien, taiteenalojen ja lupatyyppejen väliset erot olivat vähäisiä.

KUVIO 6. SEURATAANKO OPPILAITOKSESSANNE OPPILAIIDEN OPINTOJEN ETENEMISTÄ?

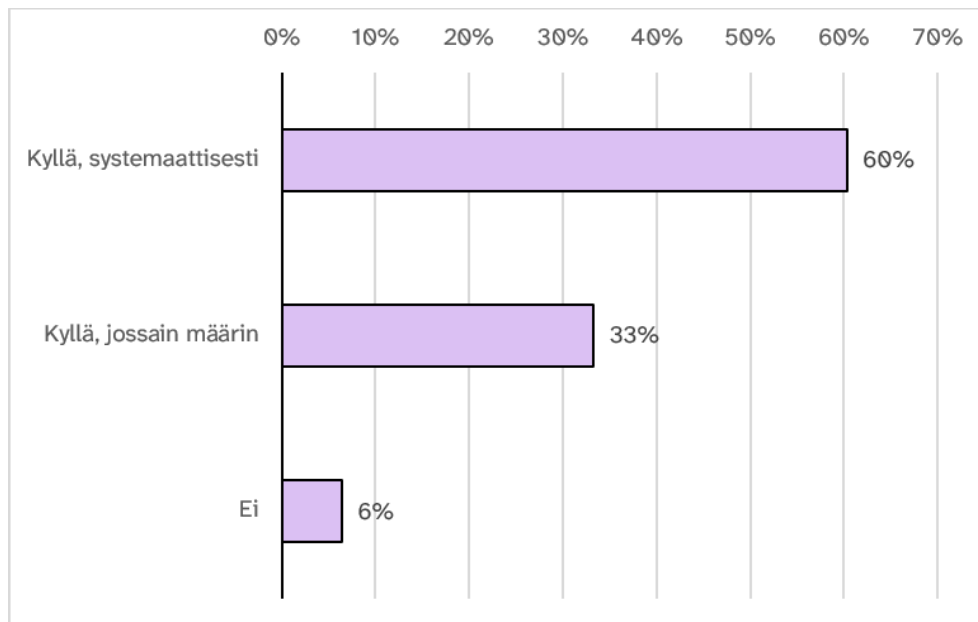

Opintojen etenemisen seuranta perustuu oppilaitoksissa ensisijaisesti opettajien jatkuvaan arviointiin, havainnointiin ja palautteeseen osana opetusta. Etenemistä tarkastellaan suhteessa oppilaan tavoitteisiin, osaamisen kehittymiseen ja opetussuunnitelman tavoitteisiin, ja seuranta tapahtuu tiiviissä vuorovaikutuksessa

oppilaan sekä usein myös huoltajien kanssa. Seuranta tuetaan laajasti oppilashallintojärjestelmillä (esim. Eepos), joihin kirjataan esimerkiksi opintosuoritukset, läsnäolot, arvioinnit, tavoitetaulut, esiintymiset ja opintokokonaisuuksien suorittaminen. Monissa oppilaitoksissa hyödynnetään lisäksi henkilökohtaisia opintosuunnitelmia, taitotauluja, portfolioita, itsearviointia sekä lukuvuosi- ja lukukausiarviointeja. Opintojen edistymistä tehdään näkyväksi myös konserttien, esiintymisten, näyttöjen, tasosuoritusten ja muiden oppimistilanteiden kautta. Opettajien lisäksi etenemistä seuraavat usein rehtorit ja hallinto, jotka tarkastelevat opintojen kertymistä, opintopolkujen etenemistä ja tarvittaessa tukevat oppilaita opintojen suunnittelussa ja jatkamisessa.

Keskeyttämisiä seurataan sen sijaan vaihtelevammin kuin opintojen etenemistä. Vaikka suurin osa (60 %) oppilaitoksista seuraa keskeyttämisiä systemaattisesti (kuvio 7), monissa oppilaitoksissa seuranta on vain osittaista tai sitä ei tehdä lainkaan. Havainto on yhteinen kaikille kolmelle kaupungille. Opintojen keskeyttämisen seuranta perustuu oppilaitoksissa ensisijaisesti oppilashallintojärjestelmiin, joihin kirjataan keskeyttämiset ja usein myös niiden syyt. Monissa oppilaitoksissa keskeyttäneiltä oppilailta tai huoltajilta kerätään tietoa lopettamisen taustalla olevista syistä esimerkiksi kyselyiden, palautelomakkeiden tai henkilökohtaisten keskustelujen avulla. Lisäksi opettajat, hallinto ja joissakin tapauksissa rehtorit seuraavat aktiivisesti poissaoloja ja ovat yhteydessä oppilaisiin tai perheisiin tilanteissa, joissa opintojen jatkuminen vaikuttaa epävarmalta.

KUVIO 7. SEURATAANKO OPINTOJEN KESKEYTTÄMISTÄ?

Seurannan systemaattisuudessa on kuitenkin vaihtelua. Osa oppilaitoksista analysoi keskeyttämistietoja säännöllisesti ja hyödyntää niitä toiminnan kehittämisessä sekä keskeyttämisten ennaltaehkäisyssä, kun taas joissakin oppilaitoksissa seuranta on lähinnä yksittäisten tapausten dokumentointia tai manuaalista kirjanpitoa. Keskeyttämisten yleisimmiksi syiksi mainittiin muutto, harrastusten yhteensovittamisen haasteet, kustannukset sekä oppilaan siirtyminen toiseen oppilaitokseen tai muihin harrastuksiin.

Lähes kaikki (95 %) oppilaitokset ilmoittivat antavansa oppilaille ja huoltajille säännöllistä palautetta opintojen etenemisestä. Palautteen antaminen oppilaille ja huoltajille perustuu oppilaitoksissa ennen kaikkea jatkuvaan vuorovaikutukseen opetuksen yhteydessä. Oppilaille annetaan säännöllisesti suullista, kannustavaa ja oppimista ohjaavaa palautetta tunneilla, esiintymisten yhteydessä sekä lukuvuoden aikana toteutettavien arviointien kautta. Useissa oppilaitoksissa oppimisen edistymistä dokumentoidaan lisäksi oppilashallintojärjestelmiin, lukuvuosiarviointeihin, todistuksiin tai muihin kirjallisiin palautekäytäntöihin.

Huoltajille tietoa opintojen etenemisestä välitetään vaihtelevin tavoin esimerkiksi keskustelujen, vanhempaintapaamisten, avointen ovien tilaisuuksien,

kirjallisten arviointien sekä oppilashallintojärjestelmien kautta. Monissa oppilaitoksissa opettajat tekevät tiivistä yhteistyötä huoltajien kanssa, kun taas osassa yhteydenpito painottuu tilanteisiin, joissa oppilaan eteneminen tai tuen tarve sitä edellyttää.

TPO:n järjestäjät ovat voineet tallentaa oppilaiden opintosuorituksia Opetushallituksen ylläpitämään KOSKI-tietovarantoon vuodesta 2023 alkaen.¹¹ Opintosuoritusten tallentaminen palveluun vahvistaa TPO:n asemaa koulutusjärjestelmässä ja tuo opetuksessa saavutetut tiedot ja taidot näkyväksi muissa koulutusmuodoissa hankitun osaamisen rinnalla. Tietovarannon käyttö on TPO:n järjestäjille vapaaehtoista ja edellyttää aina oppilaan tai alaikäisen oppilaan huoltajan antamaa suostumusta. OKM:n *Laadukas taiteen perusopetus* -julkaisussa (OKM, 2023) KOSKI-tietovarantoon opintosuoritustietoja tallentavien oppilaitosten määrä on nimetty yhdeksi TPO:n laadun strategiseksi indikaattoriksi.

KOSKI-tietovarannon käyttöönotto on tarkastelluissa kaupungeissa edelleen siirtymävaiheessa. Osa (17 %) VOS-oppilaitoksista tallentaa jo opintosuorituksia tietovarantoon, mutta merkittävä osa vasta valmistelee käyttöönottoa. Kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten vastauksissa korostuu, että tietojen tallentaminen ei ole mahdollista ilman kuntien aktiivista roolia ja yhteisiä toimintamalleja. Käyttöönoton esteiksi mainitaan lisäksi oppilashallintojärjestelmien integraatioihin liittyvät haasteet, rajalliset hallinnolliset resurssit sekä joissakin tapauksissa toimintaympäristön muutoksiin liittyvä epävarmuus. Kyselyn perusteella monilla oppilaitoksilla on kuitenkin halua ja valmiutta ottaa KOSKI-tietovaranto käyttöön, mikäli tekniset ja hallinnolliset edellytykset sen mahdollistavat.

3.3.4 Henkilöstöresurssit

Oppilaitoksilta kysyttiin TPO-opettajien lukumäärää opetushenkilöstön osalta noudatettavia työehtosopimuksia, opettajien ja rehtorin muodollista kelpoisuutta sekä rehtoreiden työnkuvaa ja työtehtäviä.

¹¹ <https://www.oph.fi/fi/palvelut/koski-palvelu>

Kyselyyn vastanneissa 69 oppilaitoksessa työskenteli TPO:n parissa yhteensä 485 kokoaikaista opettajaa, 991 tuntiopettajaa ja 373 osa-aikaista opettajaa (taulukko 5).

TAULUKKO 5. OPETUSHENKILÖSTÖN MÄÄRÄ JA TYÖSUHTEET.

Opettajat	Lkm.
Kokoaikaisia	485
joista VOS-oppilaitoksissa	413
joista kaupungin luvalla toimivissa	72
Osa-aikaisia/tuntiopettajia	1 364
joista VOS-oppilaitoksissa	766
joista kaupungin luvalla toimivissa	598
Opettajia yhteensä, koko aineisto	1 849

Kaikissa kaupungeissa ja lähes kaikilla taiteenaloilla osa-aikaisten ja tuntiopettajien osuus on selvästi kokoaikaisia suurempi. Tämä koskee erityisesti kaupungin luvalla toimivia oppilaitoksia; esimerkiksi Helsingissä kaupungin luvalla toimivissa musiikkioppilaitoksissa vain noin 10 prosenttia opettajista on kokoaikaisia. VOS-oppilaitoksissa kokoaikaisten osuus on tyypillisesti korkeampi mutta ei kaikilla taiteenaloilla: esimerkiksi käsityö- ja muotoilualalla sekä sirkus- ja teatterialalla myös VOS-oppilaitoksissa opetus nojaa lähes kokonaan osa-aikaisiin ja tuntiopettajiin.

3.3.5 Työehtosopimukset

Työehtosopimuksia (TES) noudatetaan valtaosassa selvitykseen osallistuneista oppilaitoksista. Espoossa ja Vantaalla kaikki oppilaitokset ilmoittavat noudattavansa TESiä. Helsingissä kuusi kaupungin luvalla toimivaa (22 % vastanneista) ja yksi VOS-oppilaitos eivät noudata TESiä. Syiksi mainitaan oppilaitoksen pienuus tai se, että alalla ei ole sovellettavaa työehtosopimusta. Osa oppilaitoksista ei ilmoittanut syytä työehtosopimuksen puuttumiseen. Useimmiten (71 %) käytössä oli yksityisen opetusalan TES.

Avovastauksissa TESin mukainen palkkaus nousi tärkeäksi periaatteeksi mutta myös oppilaitosten talouteen vaikuttavaksi tekijäksi. Erityisesti kaupungin luvalla toimivat oppilaitokset kuvasivat tasapainoilua henkilöstökustannusten sekä kohtuullisten lukukausimaksujen ja opetuksen saavutettavuuden välillä. Myös VOS-oppilaitoksissa tuotiin esiin, etteivät avustukset ole aina kehittyneet palkkojen ja muiden kustannusten nousua vastaavasti. TESin mukaiset palkankorotukset lisäävät tällaisessa tilanteessa oppilaitosten taloudellisia paineita.

3.3.6 Opettajien ja rehtorien kelpoisuus

Kelpoisuutta arvioitiin kyselyhetkellä voimassa olleiden kelpoisuusvaatimusten perusteella. TPO-lainsäädännön uudistamisen yhteydessä myös opettajien kelpoisuussääntelyä on ehdotettu muutettavaksi. Työryhmän ehdotuksen ja myöhemmin annetun hallituksen esityksen välillä opettajien kelpoisuutta koskevaa ehdotusta täsmennettiin ja pedagogisten opintojen merkitys korostui.

Pääkaupunkiseudun TPO-oppilaitosten rehtoreista valtaosa täytti kyselyhetkellä voimassa olleet muodolliset kelpoisuusvaatimukset (Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 986/1998, 2 §). VOS-oppilaitoksissa osuus oli 97 prosenttia ja kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa 79 prosenttia (taulukko 6). Yhdeksässä oppilaitoksessa toimi selvitysaikana muodollisesti epäpätevä rehtori, ja näistä 89 % oli kaupunkien luvalla toimiva musiikkioppilaitoksia. Näistä kahdessa oppilaitoksessa kaksi rehtoria on pätevoitymässä vuoden 2027 aikana.

Kaikissa kolmessa kaupungissa valtaosa opettajista oli muodollisesti kelpoisia (taulukko 6). Osuus oli VOS-oppilaitoksissa hieman suurempi kuin kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa: Espoossa 95 ja 81 prosenttia, Helsingissä 93 ja 88 prosenttia sekä Vantaalla 95 ja 94 prosenttia. Eroihin vaikuttavat oppilaitosrakenne ja taiteenalajakauma.

TAULUKKO 6. HENKILÖSTÖN KELPOISUUS.*

Henkilöstö	Osuus
Opettajat	91 %
VOS	95 %
Kaupungin luvalla toimivissa	87 %
Rehtorit	86 %
VOS	97 %
Kaupungin luvalla toimivissa	79 %

*Opettajien osalta luku kuvaa vastausten keskiarvoa. Rehtorien osalta luku kuvaa osuutta aineistossa.

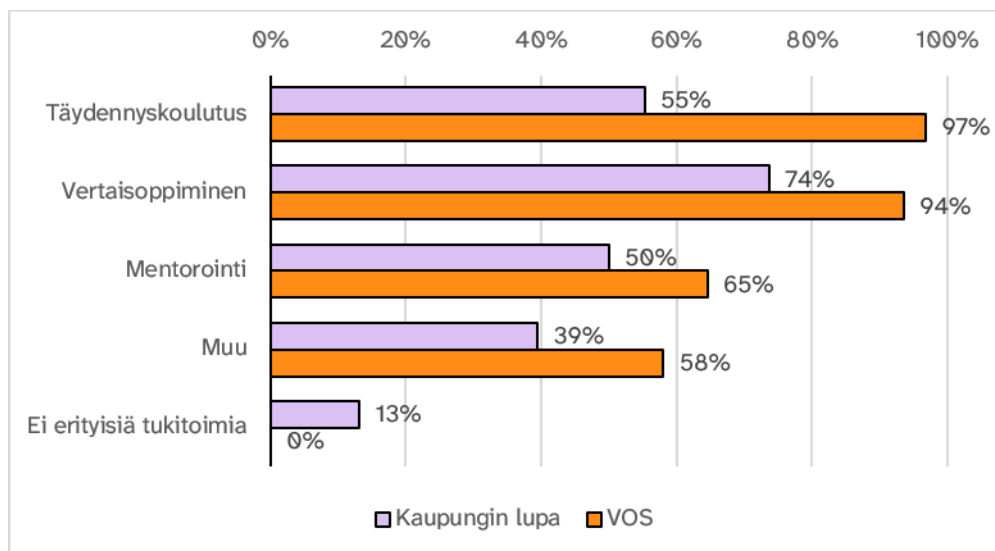
Musiikkioppilaitokset muodostavat selvästi suurimman ja myös kelpoisuudeltaan yhtenäisimmän ryhmän kaikissa kolmessa kaupungissa. Tanssin, sirkuksen ja sataiteen oppilaitoksissa kelpoisuusprosentit vaihtelevat enemmän. Koska osa tarkasteltavista ryhmistä on pieniä, yksittäisen oppilaitoksen tiedot voivat vaikuttaa huomattavasti ryhmän keskiarvoon. Pienten ryhmien tunnuslukuja on siksi tulkittava varoen. Kelpoisuuserot oppilaitosten välillä liittyvät ennen kaikkea oppilaitosten taiteenalaprofiiliin: kaupungin luvalla toimivien joukossa on suhteessa enemmän esimerkiksi tanssin, kevyen musiikin ja poikkitaiteellisten alojen oppilaitoksia. VOS-oppilaitokset puolestaan painottuvat perinteisemmin musiikin opetukseen, jossa koulutuspolku on vakiintunut.

Muodolliset kelpoisuusvaatimukset eivät kaikilta osin vastaa taiteenalojen erilaisia koulutus- ja osaamispolkuja. Aineistossa tuotiin esiin vaikeuksia löytää muodollisesti kelpoisia opettajia tehtäviin, joissa edellytetään erityistä taiteenala- tai menetelmäkohtaista osaamista. Tämä koskee esimerkiksi tiettyjä tanssilajeja, harvinaisia instrumentteja ja kulttuurisesti erityisiä musiikkiperinteitä. Oppilaitokset pyrkivät vastaamaan haasteeseen muun muassa järjestämällä omaa pedagogista täydennyskoulutusta.

3.3.7 Opettajien täydennyskoulutus ja pedagoginen tuki

Opettajien pedagogisen kehittymisen tukeminen on oppilaitoksissa yleistä, mutta tukitoimien laajuudessa on eroja (kuvio 8). Kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa pedagogisen tuen keinoja on keskimäärin hieman vähemmän kuin VOS-oppilaitoksissa, mikä voi liittyä niiden niukempiin resursseihin. VOS-oppilaitoksissa täydennyskoulutus, vertaisoppiminen ja mentorointi ovat lähes vakiintuneita käytäntöjä, kun taas kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa yleisin tukimuoto on vertaisoppiminen. Erityisiä tukitoimia vailla olevia oppilaitoksia on vain vähän. Avoimissa vastauksissa pedagoginen tuki rakentuu ennen kaikkea kollegiaaliselle yhteistyölle, vertaisoppimiselle ja yhteiselle kehittämislle, joita täydennetään koulutuksilla, kehityskeskusteluilla, esihenkilötuella sekä erilaisilla hankkeilla ja verkostoilla.

KUVIO 8. OPETTAJIEN PEDAGOGISEN KEHITTÄMISEN TUKEMISEN KEINOT.

3.3.8 Rehtoreiden työkuva

Yhtenä kaupunkien tiedontarpeena kyselyssä tarkasteltiin rehtoreiden työkuva ja eri työtehtäviin kuluva aikaa. Kaikki oppilaitokset eivät vastanneet kysymyseen tai vastasivat siihen vain osittain. Oppilaitoksissa työajan prosentuaalisen jakautumisen arviointia pidettiin vaikeana työtehtävien moninaisuuden vuoksi, ja tietojen tuottamisen koettiin aiheuttavan tarpeetonta lisätyötä.

Vastaajien luonnehdinnan mukaan rehtorin työnkuva TPO-oppilaitoksissa oli laaja ja moniulotteinen. Keskeisimpiä tehtäväkokonaisuuksia olivat henkilöstöjohtaminen, talous- ja hallintotehtävät, pedagoginen johtaminen, oppilas- ja opintohallinto sekä sidosryhmäyhteistyö. Työtehtävien määrä oli suuri, ja useimmat rehtorit raportoivat hoitavansa samanaikaisesti useita toisistaan poikkeavia vastuualueita.

Kaupunkien välillä rehtorien tehtäväprofiileissa ei havaittu merkittäviä eroja. Vastausten perusteella profiilit vaihtelivat pikemminkin oppilaitoksen koon, organisaatorakenteen ja käytettävissä olevien hallinnollisten resurssien mukaan. Suuremmissa oppilaitoksissa työ painottui johtamiseen, talouden ohjaukseen ja toiminnan kehittämiseen, kun taas pienissä oppilaitoksissa rehtorit osallistuivat useammin myös käytännön operatiivisiin tehtäviin.

Kaupungin luvan piirissä toimivissa oppilaitoksissa rehtorit osallistuivat jonkin verran useammin opetukseen kuin VOS-oppilaitoksissa, joissa tehtävä painottui selvemmin johtamis- ja hallintovastuisiin. Erityisesti pienissä oppilaitoksissa opetustyö saattoi muodostaa merkittävän osan rehtorin kokonaistyöajasta.

Aineistossa korostui myös hallinnollisen työn lisääntyminen ja hallinnollisen työn resurssien niukkuus. Rehtorit kuvasivat raportointi-, dokumentointi- ja viranomaisvelvoitteiden kasvattaneen työmäärää, minkä koettiin vähentäneen mahdollisuuksia pedagogiseen johtamiseen, toiminnan kehittämiseen sekä henkilöstön tukemiseen. Myös henkilöstön saatavuuteen ja rekrytointiin liittyvät haasteet lisäsivät johdon työkuormaa.

Taiteenaloista selkeimmin erottuivat tanssin oppilaitokset, joissa opetustyö, lukujärjestysten suunnittelu ja esiintymistoiminnan koordinointi näyttäytyivät keskimääräistä useammin osana rehtorin tehtäväkokonaisuutta.

3.3.9 Hallinto, tietosuoja ja tietoturva

Oppilashallintojärjestelmät olivat laajasti (94 %) käytössä kaikissa kolmessa kaupungissa. Järjestelmä puuttui kuitenkin joiltakin oppilaitoksilta (6 %), useimmiten kaupungin luvalla toimivilta. Näissä tapauksissa oppilashallintoa hoidettiin esimerkiksi omien rekisterien tai muiden kevyempien ratkaisujen avulla. Syiksi

mainittiin muun muassa pieni oppilasmäärä sekä järjestelmän kustannukset ja käytettävissä olevien resurssien niukkuus.

Tietosuojaseloste oli laadittu valtaosassa (97 %) oppilaitoksia. Enemmän vaihtelua oli tietosuojavastaavan nimeämisessä (78 % oppilaitoksista oli tietosuojavastaava) sekä henkilöstölle tarjottavan tietoturvakoulutuksen ja -ohjeistuksen säännöllisyydessä. Käytännöt vaihtelivat sekä VOS-oppilaitosten että kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten keskuudessa.

3.3.10 Suunnitelmat ja muut järjestäjän velvoitteet

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma oli laadittu 94 prosentissa ja pelastussuunnitelma 78 prosentissa oppilaitoksista. Niissä tapauksissa, joissa oppilaitoksella ei ollut omaa pelastussuunnitelmaa, avovastauksissa viitattiin esimerkiksi toimimiseen koulun tai muun tahon tiloissa, joissa pelastussuunnitelma oli olemassa. Lasten kanssa työskentelevien työntekijöiden rikostausta oli selvitetty kaikilta työntekijöiltä 84 prosentissa oppilaitoksista. Yhdeksässä prosentissa oppilaitoksista rikostausta oli selvitetty vain osalta työntekijöistä, ja seitsemän prosenttia oppilaitoksista ilmoitti, ettei rikostaustaa ollut selvitetty lainkaan. Avovastausten perusteella osittainen selvittäminen liittyi muun muassa vanhoihin työsuhteisiin, sijaisiin sekä lyhytkurssien ja työpajojen opettajiin.

Kiusaamisen vastainen suunnitelma oli käytössä 59 prosentilla oppilaitoksista ja kestävän kehityksen ohjelma 39 prosentilla. Niiden yleisyydessä oli eroja kaupunkien ja oppilaitosryhmien välillä. Espoossa molemmat painottuivat selvästi VOS-oppilaitoksiin, kun taas Helsingissä erot VOS-oppilaitosten ja kaupungin luvalla toimivien välillä olivat pienempiä. Vantaalla kestävän kehityksen ohjelma oli käytössä yli puolessa kummankin ryhmän oppilaitoksista.

OKKA-säätiön kestävän kehityksen sertifikaatti oli kolmella oppilaitoksella (4 %). Avovastauksissa kestävän kehityksen ohjelmien ja sertifioinnin toteuttamiseen liitettiin myös resurssikysymyksiä. Yksi oppilaitos kuvasi sertifikaatin hakuprosessiin kuuluneen laajan kestävyysuunnitelman laatimisen ja ulkopuolisen auditoinnin, kun taas toisessa sertifikaatin hakemisesta oli luovuttu, koska resurssit oli katsottu tarkoituksenmukaisemmaksi käyttää muuhun toimintaan.

3.4 Oppilaitosten taloudelliset toimintaedellytykset

3.4.1 Rahoituksen määrä ja rakenne

Oppilaitoksia pyydettiin ilmoittamaan TPO:n rahoituslähteet ja niistä kertyneet summat tuoreimman tilinpäätöksen mukaan. Jos tilinpäätöstiedoista ei ollut mahdollista eritellä TPO:n osuutta, oppilaitos saattoi esittää siitä arvion. Valtaosa oppilaitoksista käytti vuoden 2025 tilinpäätöstietoja; kuusi ilmoitti tietojen perustuvan ainakin osittain arvioon. Euromääräisiä rahoitustietoja koskevista tarkasteluista jätettiin pois viisi oppilaitosta, joilta ei saatu riittäviä tietoja kokonaisrahoituksen laskemiseksi.

Oppilaitoksilta kysyttiin niiden TPO:hon eri lähteistä saaman rahoituksen euromäärät, mutta nämä eivät kuvaa kaikkea oppilaitosten saamaa tukea. Kaupungit tukevat oppilaitosten toimintaa myös esimerkiksi tarjoamalla niiden käyttöön maksuttomia tai tuettuja tiloja, eikä tällainen tuki näy tässä esitetyissä rahoitussummissa.

Kyselyaineistossa VOS-oppilaitosten TPO-rahoituksen mediaani (1,17 milj. euroa) oli selvästi korkeampi kuin kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten (184 000 euroa) (taulukko 7). Rahoituksen määrä vaihteli kuitenkin huomattavasti kummankin ryhmän sisällä, ja myös kaupungin luvalla toimivien joukossa oli rahoitukseltaan suuria oppilaitoksia.

TAULUKKO 7. OPPILAITOSTEN TAITEEN PERUSOPETUKSEN RAHOITUKSEN TUNNUSLUKUJA OPPILAITOSTYYPIN MUKAAN.

	VOS	Kaupungin lupa
Oppilaitoksia aineistossa (lkm.)	31	38
Rahoitustieto käytettävissä (lkm.)	29	35
Rahoitus (€)		
– Minimi	310 100 €	15 000 €
– Mediaani	1 171 200 €	184 300 €
– Maksimi	4 738 300 €	4 193 600 €

Taulukossa 8 oppilaitokset on ryhmitelty niiden toimintakaupungin mukaan. Useissa kunnissa toimivien oppilaitosten rahoitustietoja ei kuitenkaan voitu eritellä kaupungeittain, vaan niiden tiedot koskevat koko TPO-toimintaa. Luvut eivät siten kuvaa yksinomaan kyseisessä kaupungissa toteutettavan toiminnan rahoitusta. Näin ryhmiteltynä VOS-oppilaitosten rahoituksen mediaani oli korkein Espoossa ja hieman matalampi Helsingissä. Vantaalla mediaani oli selvästi matalin. Kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten ryhmissä erot olivat suurempia: mediaani oli selkeästi korkein Espoossa ja matalin Vantaalla.

TAULUKKO 8. OPPILAITOSTEN TPO-RAHOITUKSEN MÄÄRÄ KAUPUNGISSA TOIMIVISSA OPPILAITOKSISSA OPPILAITOSTYYPIN MUKAAN, MEDIAANIT.*

Oppilaitos- tyyppi	Espoossa toimivat	Helsingissä toimivat	Vantaalla toimivat
VOS	1 381 200 € (n=10)	1 167 800 € (n=18)	513 000 € (n=6)
Kaupunki	922 600 € (n=5)	225 500 € (n=25)	109 400 € (n=11)

* Useissa kunnissa toimivien oppilaitosten rahoitustietoja ei ole eritelty kaupungeittain.

Oppilaitosryhmien välillä oli selvä ero TPO:n rahoitusrakenteessa (taulukko 9). VOS-oppilaitoksissa valtionrahoituksen mediaaniosuus oli 46,6 prosenttia, kun kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa se oli 0 prosenttia. Kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa rahoitus painottui puolestaan lukukausi- ja osallistumismaksuihin, joiden mediaaniosuus oli 69,0 prosenttia; VOS-oppilaitoksissa vastaava osuus oli 27,5 prosenttia. Säätiö- ja rahastorahoituksen, oman varainhankinnan ja muiden rahoituslähteiden osuudet olivat molemmissa ryhmissä pieniä.

TAULUKKO 9. ERI RAHOITUSLÄHTEIDEN PROSENTUAALISET OSUUDET OPPILAITOSTEN TAITEEN PERUSOPETUKSEN RAHOITUKSESTA OPPILAITOSTYYPIN MUKAAN, MEDIAANIT*

Rahoituslähde	Oppilaitostyyppi	
	VOS	Kaupungin lupa
Valtio	46,6 %	0,0 %
Kunta	17,2 %	23,9 %
Lukukausi- ja osallistumismaksut	27,5 %	69,0 %
Säätiöt ja rahastot	0,0 %	0,0 %
Oma varainhankinta	0,2 %	0,7 %
Muu rahoitus	0,3 %	0,0 %

* Rahoituslähteiden osuudet ovat oppilaitoskohtaisten osuuksien mediaaneja. Kunkin rahoituslähteen mediaani on laskettu erikseen, minkä vuoksi taulukossa esitetyt prosentuaaliset osuudet eivät summaudu sataan.

Rahoituslähteiden osuuksia tarkasteltiin myös oppilaitosten toimintakaupungin mukaan (taulukko 10). VOS-oppilaitoksissa valtionrahoitus, kuntarahoitus ja oppilasmaksut olivat keskeisiä rahoituslähteitä kaikissa kolmessa kaupunkiryhmässä. Valtionrahoituksen mediaaniosuus oli Helsingissä suurempi (48,4 %) kuin Espoossa (35,9 %) ja Vantaalla (35,7 %). Kuntarahoituksen mediaaniosuus oli puolestaan Espoossa 22,0 prosenttia, Vantaalla 20,1 prosenttia ja Helsingissä 14,6 prosenttia. Oppilasmaksujen osuus oli suurin Vantaalla (36,6 %), Helsingissä 29,1 prosenttia ja Espoossa 25,3 prosenttia.

Kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa rahoitus painottui selvästi oppilasmaksuihin. Niiden mediaaniosuus oli Espoossa 85,5 prosenttia, Vantaalla 82,0 prosenttia ja Helsingissä 65,9 prosenttia. Kuntarahoituksen mediaaniosuus oli Helsingissä 27,6 prosenttia, Espoossa 11,6 prosenttia ja Vantaalla 10,8 prosenttia. Valtionrahoituksen osuus oli näissä oppilaitoksissa vähäinen tai sitä ei ollut lainkaan.

TAULUKKO 10. VALTION- JA KUNTARAOITUksen SEKÄ LUKUKAUSI- JA OSALLISTUMISMAKSUJEN OSUUDET KAUPUNGIN JA OPPILAITOSTYYPIN MUKAAN, MEDIAANIT.*

Rahoitus- lähde	Espoo		Helsinki		Vantaa	
	VOS	kaup. lupa	VOS	kaup. lupa	VOS	kaup. lupa
Valtio	35,9 %	0,0 %	48,4 %	0,0 %	35,7 %	0,0 %
Kunta	22,0 %	11,6 %	14,6 %	27,6 %	20,1 %	10,8 %
Lukukausi- ja osallistumismaksut	25,3 %	85,5 %	29,1 %	65,9 %	36,6 %	82,0 %

* Rahoituslähteiden osuudet ovat oppilaitoskohtaisten osuuksien mediaaneja. Kuntarahoitus tarkoittaa oppilaitoksen ilmoittamaa kuntarahoitusta kokonaisuudessaan. Aineistossa ei ole tietoa rahoituksen myöntäneestä kunnasta, joten luvut eivät kuvaa suoraan oppilaitoksen toimintakaupungin myöntämää rahoitusta.

Kaupunkien välisiä eroja on tulkittava varovaisesti. Useissa kunnissa toimivien oppilaitosten rahoitustietoja ei voitu eritellä kaupungeittain, joten myös taulukossa 10 niiden rahoitusrakenne kuvaa oppilaitoksen koko TPO-toimintaa. Lisäksi aineistossa ei ole eritelty, miltä kunnalta tai kaupungilta rahoitus on saatu. Luvut eivät siten kuvaa suoraan Espoon, Helsingin tai Vantaan kyseisille oppilaitoksille myöntämien avustusten tasoa.

Vantaalla on kaksi kaupungin itsensä ylläpitämää oppilaitosta, joiden kuntarahoitus ei ole suoraan rinnastettavissa yksityisen oppilaitoksen saamaan kunta-avustukseen. Kyselyssä saatiin vain toiselta niistä riittävät tiedot rahoitusanalyysiin, ja se on mukana taulukoissa 7–10. Jos se jätettäisiin pois, Vantaan VOS-oppilaitosten valtionrahoituksen mediaaniosuus olisi 33,5 prosenttia, kuntarahoituksen 20,0 prosenttia ja oppilasmaksujen 44,2 prosenttia (taulukko 10). Kokonaisrahoituksen mediaani olisi puolestaan noin 503 900 euroa nykyisen 513 000 euron sijaan (taulukko 8). Kaupungin ylläpitämän oppilaitoksen mukanaolo vaikuttaa siten vain vähän Vantaan VOS-oppilaitosten kokonaisrahoituksen mediaaniin mutta selvemmin oppilasmaksujen mediaaniosuuteen.

3.4.2 Lukukausimaksut

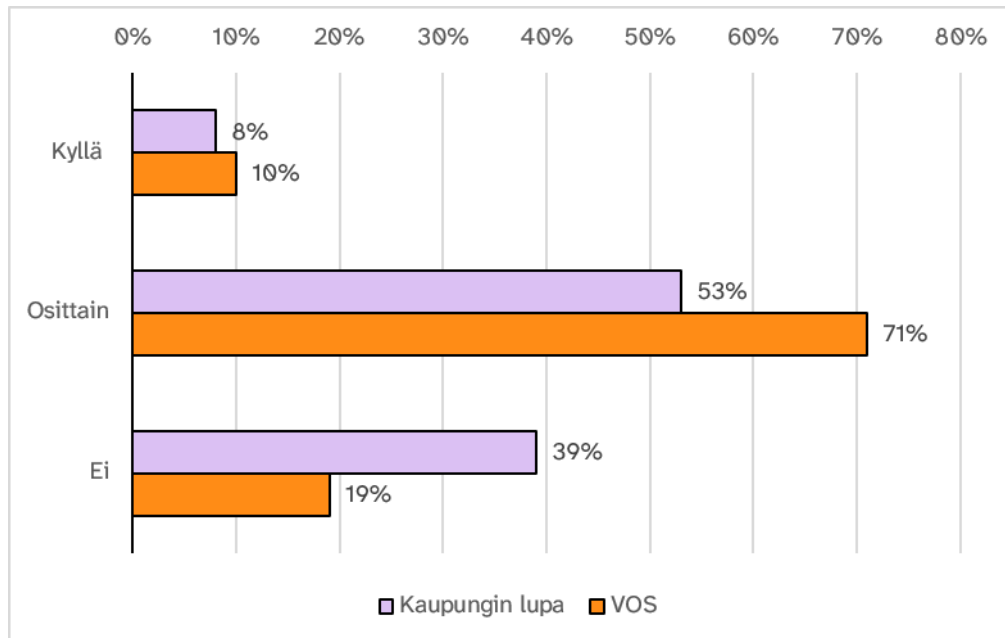
Rahoitusrakenteen tarkastelua täydennettiin selvittämällä lukukausimaksujen tasoa. Oppilaitoksilta kysyttiin syyslukukauden 2025 keskimääräisiä lukukausimaksuja. Korkeimpia lukukausimaksuja ilmoitettiin tanssin laajan oppimäärän (mediaani 500 €) sekä musiikin yleisen (474 €) ja laajan (470 €) oppimäärien osalta. Matalimpia lukukausimaksut olivat sanataiteen yleisen (120 €) ja laajan (187,5 €) sekä käsityön yleisen oppimäärän (180 €) osalta. Muiden taiteenalojen lukukausimaksujen mediaanit asettuivat vaihteluvälille 190–300 euroa. Varhaisiän taidekasvatuksen lukukausimaksuissa korkeimpia lukukausimaksuja ilmoitettiin tanssin alalla (mediaani 215 €) ja matalimpia käsityön alalla (145 €). Lukuja tulkitessa tulee muistaa, että oppilaitosten määrä eri taiteenaloilla vaihtelee merkittävästi, eikä vertailusta tule siksi tehdä liian suoraviivaisia johtopäätöksiä.

3.4.3 Oppilaitosten näkemykset rahoituksen riittävydestä

Oppilaitoksilta kysyttiin, onko niiden nykyinen rahoitustaso riittävä toiminnan laadukkaaseen toteuttamiseen ja kehittämiseen uudistuvan opetussuunnitelman näkökulmasta. Monivalintakysymyksen jälkeen vastaajia pyydettiin perustelemaan arviotaan lyhyesti. Osa vastaajista esitti rahoitusta koskevia näkemyksiä myös osion lopussa olleessa avoimessa tarkennuskentässä.

Vain harva oppilaitos arvioi nykyisen rahoitustasonsa täysin riittäväksi toiminnan laadukkaaseen toteuttamiseen ja kehittämiseen uudistuvan opetussuunnitelman näkökulmasta (kuvio 9).

KUVIO 9. ONKO OPPILAITOKSENNE NYKYINEN RAHOITUSTASO RIITTÄVÄ TOIMINNAN LAADUKKAASEEN TOTEUTTAMISEEN JA KEHITTÄMISEEN UUDISTUVAN OPETUSSUUNNITELMAN NÄKÖKULMASTA?

Yleisin näkemys sekä VOS- että kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa oli, että rahoitus on vain osittain riittävä. Kaupungin luvalla toimivat oppilaitokset suhtautuivat rahoituksen riittävyyteen VOS-oppilaitoksia kriittisemmin: lähes kaksi viidestä arvioi rahoituksen riittämättömäksi, kun VOS-oppilaitoksissa vastaava osuus oli noin viidennes.

Kaikissa kaupungeissa oppilaitosten yleisin arvio oli, että nykyinen rahoitus on osittain riittävä tulevaisuuden näkökulmasta (taulukko 11). Suhteellisesti myönteisimpiä arvioita antoivat Vantaan VOS-oppilaitokset (joiden joukossa on kaksi Vantaan omaa oppilaitosta), kun taas kielteisiä arvioita esiintyi eniten Vantaan kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa.

TAULUKKO 11. NÄKEMYKSET RAHOITUKSEN RIITTÄVYYDESTÄ KAUPUNGEITTAIN JA OPPILAITOSTYYPIN MUKAAN.

Kaupunki	Oppilaitostyyppi	Yleisin arvio rahoituksen riittävyydestä
Espoo	kaupungin lupa	Osittain (67 %)
Espoo	VOS	Osittain (80 %)
Helsinki	kaupungin lupa	Osittain (59 %)
Helsinki	VOS	Osittain (68 %)
Vantaa	kaupungin lupa	Osittain (55 %), mutta Ei-vastauksia lähes yhtä paljon (45 %)
Vantaa	VOS	Osittain (57 %), Kyllä-vastauksia paljon (43 %)

Avovastauksissa rahoituksen riittävyyttä tarkasteltiin erityisesti suhteessa kasvaviin kustannuksiin ja toiminnan kehittämistarpeisiin. Molemmissa oppilaitosryhmissä tuotiin esiin palkka-, tila- ja muiden toimintakulujen nousu sekä se, ettei julkisen rahoituksen kehityksen koettu vastaavan kustannusten kasvua. Tämä rajoitti vastaajien mukaan mahdollisuuksia kehittää toimintaa ja joissakin oppilaitoksissa myös vastata opetuksen kysyntään.

Kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten vastauksissa korostuivat lisäksi julkisen rahoituksen niukkuus ja rahoituspohjan epävarmuus. Hallinto- ja johtamisresursseja kuvattiin useissa vastauksissa vähäisiksi, ja henkilöstökustannusten kasvu nähtiin erityisen haastavana oppilaitoksissa, joiden rahoitus perustuu suurelta osin oppilasmaksuihin. Kasvavien kustannusten arvioitiin lisäävän painetta korottaa oppilasmaksuja, minkä puolestaan pelättiin heikentävän opetuksen saavutettavuutta erityisesti taloudellisesti heikommassa asemassa olevien perheiden kannalta. Usean kunnan alueella toimivat oppilaitokset kiinnittivät huomiota myös kuntien välisiin eroihin avustusten tasossa.

VOS-oppilaitoksissa vastauksissa korostui erityisesti rahoituksen jääminen jälkeen kustannuskehityksestä. Esille nousivat muun muassa palkkakustannusten kasvu ja kuntarahoituksen indeksikorotusten puuttuminen. Osa oppilaitoksista toi

lisäksi esiin, ettei nykyinen rahoitus mahdollista oppilaspaikkojen tai opetustarjonnan lisäämistä kysyntää vastaavasti.

Uudistuvan opetussuunnitelman arvioitiin lisäävän erityisesti suunnittelu- ja muuta hallinnollista työtä ja siten resurssitarvetta. Kaupungin luvalla toimivat oppilaitokset toivat lisäksi esiin epävarmuuden TPO-asemansa säilymisestä uudistuksessa. Aseman menettämiseen liitettiin huoli opetuksen arvonlisäverokohdelun muuttumisesta ja siitä seuraavasta paineesta korottaa oppilasmaksuja.

Avovastauksissa molemmille oppilaitosryhmille yhteisiä huolia olivat siten kustannusten kasvu ja niukat mahdollisuudet toiminnan kehittämiseen. Ryhmien välillä oli kuitenkin painotusero: VOS-oppilaitoksissa korostui rahoituksen riittämättömyys suhteessa kasvaviin kustannuksiin, kun taas kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa esiin nousivat lisäksi rahoituspohjan epävarmuus ja hallinnon niukat resurssit.

3.5 Saatavuus ja saavutettavuus

Kyselyaineistossa TPO:n saatavuutta ja saavutettavuutta voidaan arvioida taiteenalarajonnan, alueellisen saatavuuden, opetus- ja viestintäkielitarjonnan sekä taloudellisen saavutettavuuden (lukukausimaksut ja maksuhuojennuskäytännöt) näkökulmista.

3.5.1 Opetuskielet ja monikielisyys

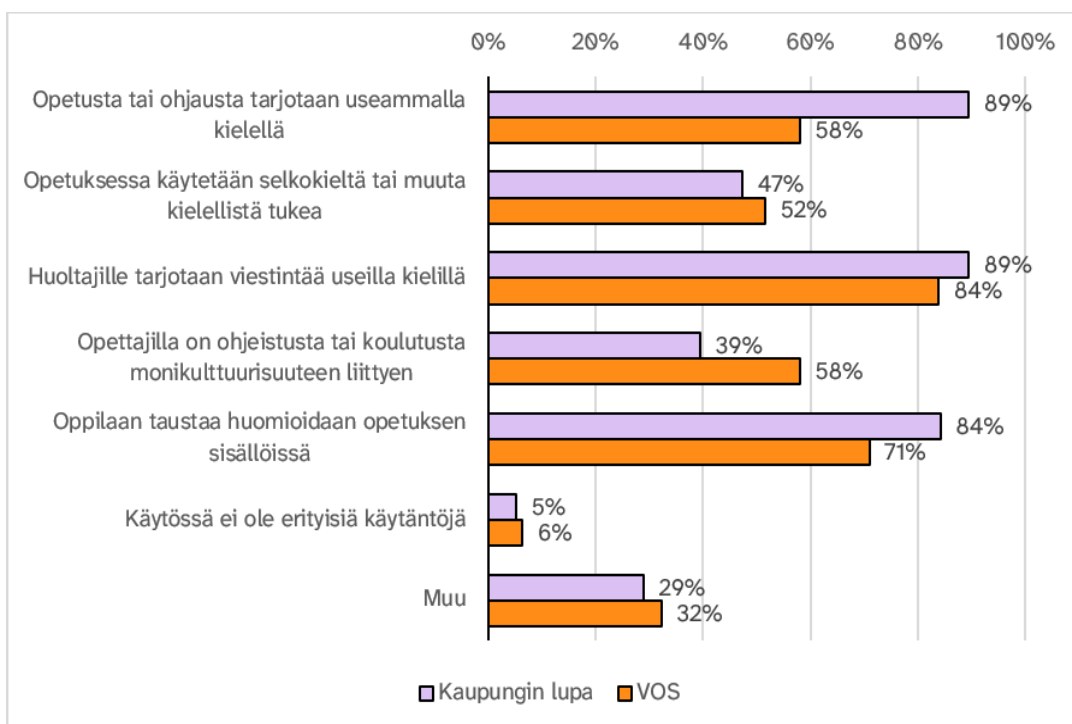
Erilaiset kieli- ja kulttuuritaustat huomioidaan laajasti molemmissa oppilaitosryhmissä (kuvio 10). Selvin ero koskee opetuksen tai ohjauksen tarjoamista useammalla kielellä, mikä on kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa huomattavasti yleisempää (89 %) kuin VOS-oppilaitoksissa (58 %).¹² Opettajien

¹² Selvityskaupungeilla ei ollut koottuna tietoa kaikkien alueellaan TPO:ta tarjoavien oppilaitosten opetuskielistä, eikä tätä kysytty oppilaitoksilta kyselyssä. Virallisista tilastoista saatava tieto perustuu viranomaisten päätökseen opetuskielestä; oppilaitoksessa voidaan antaa opetusta myös muulla kuin päätöksen mukaisella kielellä. Käytännössä opetuskieltä määritettäessä nojataan ensisijaisesti viranomaisen koulutuksen järjestämislupaan; jos järjestämislupaa ei ole tai tietoa opetuskielestä ei ole saatavilla, käytetään Y-tunnuksen perusteella saatua tietoa oppilaitoksen kielestä (Tilastokeskus, n.d.-a). *Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset* -tilaston mukaan Espoossa oli vuonna 2025 neljä TPO-oppilaitosta (muuta kuin

monikulttuurisuuteen liittyvä ohjeistus tai koulutus on puolestaan yleisempää VOS-oppilaitoksissa (58 %) kuin kaupungin luvalla toimivissa (39 %). Monikielinen huoltajaviestintä ja oppilaan taustan huomioiminen opetuksen sisällöissä ovat yleisiä molemmissa ryhmissä.

Avovastaukset täydentävät kuvaa oppilaitosten käytännöistä. Niissä mainitaan esimerkiksi englannin ja muiden kielten käyttö opetuksessa, visualisointi ja kuvakortit sekä opetusavustajien käyttö. Lisäksi esiin nousee kohdennettuja toimintamuotoja, kuten monikulttuurinen muskari ja valmistavan TPO:n pilotti. Muutamat vastaajat korostivat avokohdassa, että kieli- ja kulttuuritaustojen moninaisuus on osa oppilaitoksen arkipäivää.

KUVIO 10. ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTOJEN HUOMIOIMINEN OPETUKSESSA VOS-OPPIlaitoksissa JA KAUPUNGIN LUVALLA TOIMIVISSA OPPIlaitoksissa.

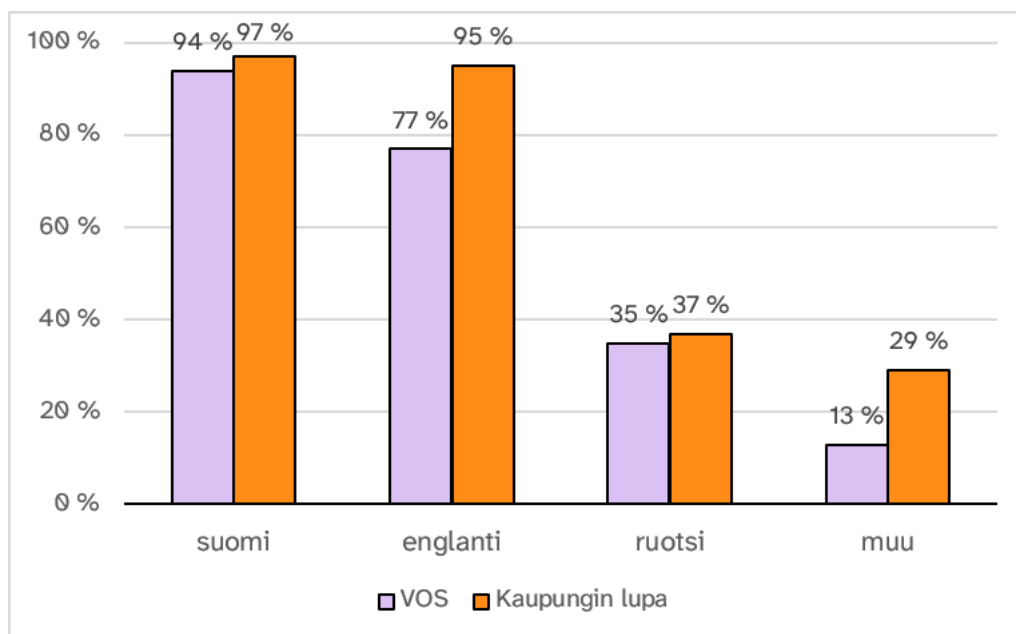

musiikkioppilaitoksia), joista kolmen opetuskieli oli suomi ja yhden suomi/ruotsi. Helsingissä TPO-oppilaitoksia oli 20: 18 suomi ja 2 ruotsi (Tilastokeskus, 2026a). Vantaan kaikilla viidellä TPO-oppilaitoksella opetuskieli oli suomi. Musiikkioppilaitoksia oli Espoossa 7: 5 suomi, 1 ruotsi ja 1 suomi/ruotsi; Helsingissä 28: 27 suomi ja 1 ruotsi; Vantaalla 5: 4 suomi ja 1 suomi/ruotsi.

3.5.2 Huoltajaviestintä

Huoltajaviestinnässä käytetään yleisesti suomea (96 %) ja englantia (87 %), kun taas ruotsia käyttää 36 prosenttia ja muita kieliä 22 prosenttia oppilaitoksista (kuvio 11). Englannin ja muiden kielten käyttö on yleisempää kaupungin luvalla toimivissa kuin VOS-oppilaitoksissa. Ruotsin käytössä ryhmien välillä ei ole juuri eroa. Muina kielinä oppilaitokset mainitsivat esimerkiksi arabian, espanjan, farsin, portugalin, ranskan, saksan, somalin, tagalogin, ukrainan, venäjän ja viron. Muita kieliä käytetään perheiden tarpeiden mukaan. Yksi oppilaitos kertoi oppilaillaan olevan yhteensä 32 eri äidinkieltä ja käyttävänsä tarvittaessa tekoälyä viestien kääntämiseen.

KUVIO 11. HUOLTAJAVIESTINNÄSSÄ KÄYTETYT KIELET.

3.5.3 Alueellinen saavutettavuus

Oppilaitosten toiminta ulottuu alueellisesti huomattavasti niiden päätoimipaikkoja laajemmalle. Selvitystä varten koottiin kaupungeilta tiedot TPO:n toimipisteistä Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla. Aineistossa on yhteensä 532 toimipistehavaintoa: Helsingistä 305, Espoosta 121 ja Vantaalta 106. Poistojen, aineistojen yhdistelyn ja geokoodauksen jälkeen aineistossa oli yhteensä 382 uniikkia

sijaintia toimipaikoille.¹³ Toimipistetarkastelu antaa siten oppilaitosten päätoimipaikkoihin perustuvaa tarkastelua yksityiskohtaisemman kuvan TPO:n alueellisesta sijoittumisesta.¹⁴

Taiteenalakohtaisten karttojen tulkintaan liittyy epävarmuutta monialaisten oppilaitosten vuoksi. Aineistossa oli kuusi monialaista oppilaitosta, joilla oli yhteensä 52 uniikkia toimipistettä Espoon, Helsingin ja Vantaan alueella. Kaupungeilta saaduista toimipistetiedoista ei kuitenkaan käy ilmi, mitä taiteenaloja kussakin toimipisteessä opetetaan. Kaikki monialaisen oppilaitoksen tarjoamat taiteenalat on merkitty sen jokaiseen toimipisteeseen, vaikka kaikkia taiteenaloja ei välttämättä opeteta kaikissa toimipisteissä. Monialaisten oppilaitosten toimipisteet on eritelty muista toimipisteistä kuviossa 14.

Monialaisten oppilaitosten tarjonta kattaa vaihtelevasti kaikki muut TPO:n taiteenalat paitsi arkkitehtuurin. Taiteenalakohtaisissa kartoissa esitetty palveluverkko voi siten olla todellista laajempi. Tulkintaongelma voi korostua erityisesti taiteenaloilla, joita opetetaan harvoissa toimipisteissä.

Aineistossa on lisäksi monialainen oppilaitos, jolla on OKM:n järjestämislupa yhteen taiteenalaan ja kaupungin lupa viiteen muuhun taiteenalaan. Oppilaitos esitetään kartoissa VOS-oppilaitoksena lukuun ottamatta kuviota 15, jossa taiteenalat on eritelty luvanantajan mukaan.

Toimipisteittäistä aineistoa tarkasteltiin kolmen kysymyksen näkökulmasta:

- 1) millainen TPO:n toimipisteverkon alueellinen rakenne on ja miten eri taiteenalojen tarjonta sijoittuu alueelle,

¹³ Osa oppilaitoksista toimii useamman kunnan alueella, ja toisaalta samassa toimipaikassa voi toimia useampi oppilaitos, joten sama fyysinen toimipaikka sisältyi alkuperäiseen aineistoon monessa tapauksessa useamman kerran. Lisäksi aineistosta poistettiin a) toimipaikat kahdelta oppilaitokselta, joiden osalta analyysin aikana oli tiedossa TPO:n tai koko toiminnan päättymisen, ja b) yksi oppilaitos, joka ei vastannut kyselyyn (yksi toimipaikka). Oppilaitosten toimipisteet, jotka sijaitsivat Espoon, Helsingin ja Vantaan ulkopuolella, eivät sisälly tarkasteluun.

¹⁴ Kartat ja paikkatietoanalyysi perustuvat vastaanotettuihin tietoihin. Selkeitä havaittuja virheitä on pyritty täydentämään ja korjaamaan, mutta koko aineiston paikkansapitävyyttä ei olla pystytty varmistamaan. Kaupunkien toimittamat aineistot täydensivät toisiaan, mutta on mahdollista, että jokin yksittäisen oppilaitoksen toimipaikka jää silti puuttumaan aineistosta. Saatujen aineistojen ajantasaisuudessa voi lisäksi olla vaihtelua. Näin ollen tietoja on syytä tulkita varovaisuudella.

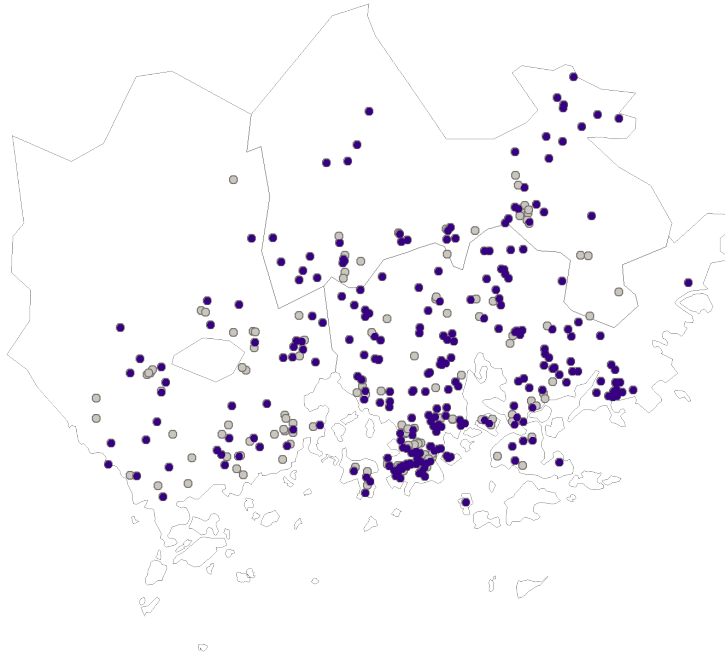
- 2) miten VOS-oppilaitosten ja kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten toimipisteet täydentävät alueellista toimipisteverkkoa eri taiteenaloilla ja
- 3) miten TPO:n toimipisteiden ja lapsiväestön alueellinen sijoittuminen suhteutuvat toisiinsa.

3.5.4 TPO:n toimipisteverkon alueellinen rakenne

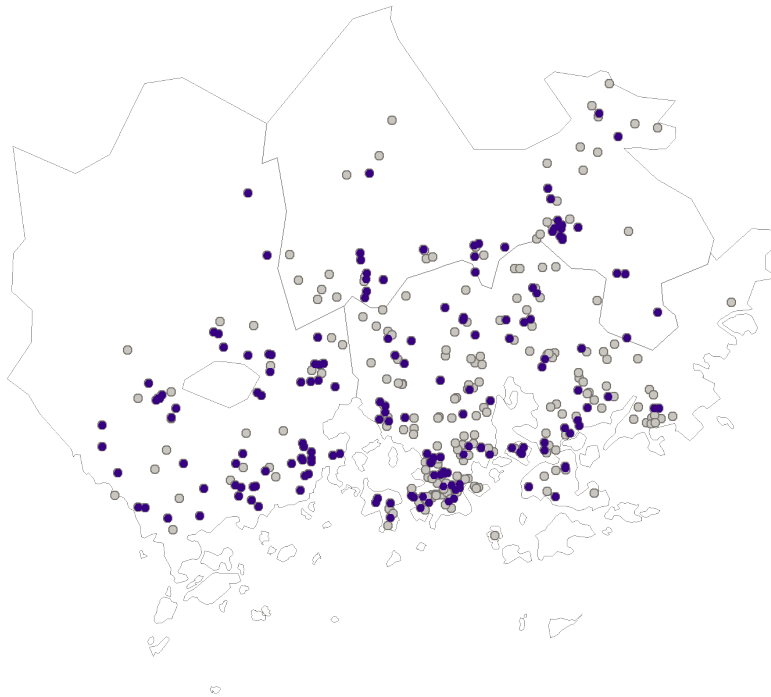
TPO:n toimipisteverkko on pääkaupunkiseudulla laaja, mutta toimipisteet eivät sijoitu alueelle tasaisesti. Karttatarkastelussa erottuu sekä selviä toimipisteiden keskittymiä että alueita, joilla tarjontaa on vähän. Toimipisteitä on runsaasti erityisesti Helsingissä, mutta myös Espoossa ja Vantaalla toimipisteet kattavat laajan alueen.

Toimipisteiden sijoittumisessa näkyy kaupunkirakenteen väylämäinen luonne. Pisteitä sijoittuu runsaasti keskeisten alue- ja paikalliskeskusten sekä niitä yhdistävien liikennekäytävien suuntaisesti (kuviot 12 ja 13). Tämä näkyy esimerkiksi Helsingin itä-länsisuuntaisissa rakenteissa sekä pääradan, Martinlaakson radan ja Espoon suunnan yhteyksien varsilla. Pääkaupunkiseudun joukkoliikenneverkko rakentuu vastaavasti metron, lähijunien ja niitä täydentävien runko- ja liityntäyhteyksien ympärille. Väylät yhdistävät väestön, palvelujen ja muun kaupunkirakenteen keskittymiä. Kuvioissa 12 ja 13 esitetyt toimipistekartat antavat yleiskuvan TPO-tarjonnan alueellisesta rakenteesta, mutta se voi peittää näkyvistä huomattavia eroja tarjonnan sisällössä. Alue voi näyttää koko verkon näkökulmasta hyvin katetulta, vaikka joidenkin taiteenalojen tarjonta olisi siellä vähäistä tai puuttuisi kokonaan. Lisäksi toimipistejakaumaa olisi suhteutettava alueella asuvien lasten ja nuorten määrään.

KUVIO 12. KAUPUNGIN LUVALLA TOIMIVIEN OPPILAITOSTEN TOIMIPISTEET (VOS-OPPILAITOKSET HARMAALLA).

KUVIO 13. VOS-OPPILAITOSTEN TOIMIPISTEET (KAUPUNGIN LUVALLA TOIMIVAT OPPILAITOKSET HARMAALLA).

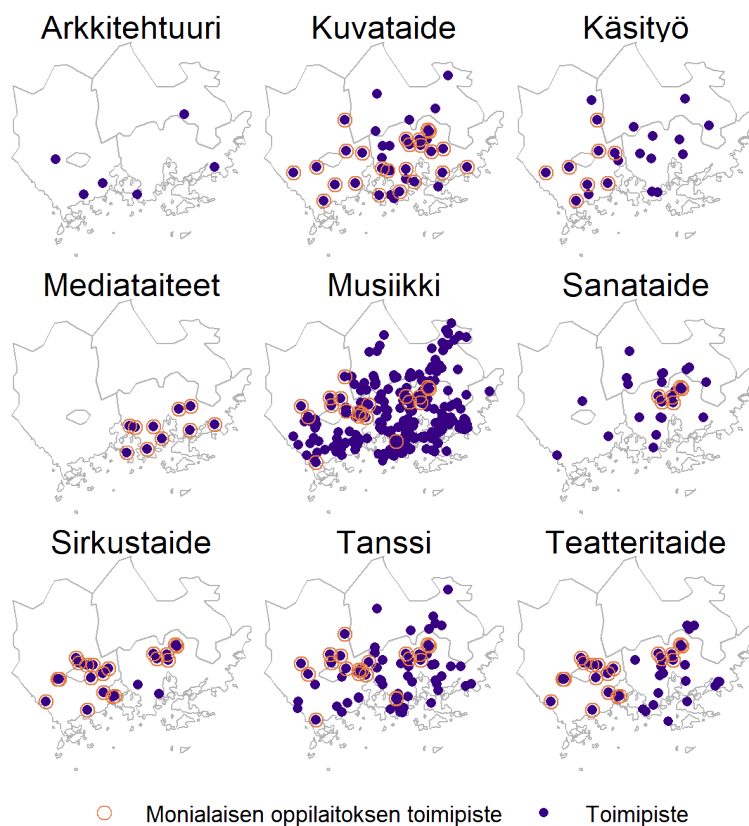
3.5.5 Taiteenalojen alueellinen tarjonta

TPO:n alueellinen tarjonta vaihtelee huomattavasti taiteenaloittain. Musiikilla on kaikissa kolmessa kaupungissa selvästi tihein ja hajautunein toimipisteverkko. Myös tanssin tarjonta on suhteellisen laajalle levittäytynyttä. Kuvataiteessa alueellista verkkoa taas muodostavat keskeisesti muutamat useissa pisteissä toimivat oppilaitokset.

Muiden taiteenalojen verkot ovat selvästi harvempia. Tämä koskee etenkin käsityötä, arkkitehtuuria ja sirkustaidetta. Teatteritaiteen tarjonnassa on kaupunkien välisiä eroja. Sanataiteen tarjonta on suhteellisen näkyvää erityisesti Vantaalla, mediataiteen tarjonta sen sijaan keskittyy Helsinkiin.

Taiteenalakohtainen tarkastelu täydentää olennaisesti fyysisiin toimipisteisiin perustuvaa kuvaa TPO:n alueellisesta saavutettavuudesta. Alueella voi olla TPO-toimintaa ja jopa useita toimipisteitä, vaikka tiettyjen taiteenalojen tarjonta olisi vähäistä tai puuttuisi kokonaan.

KUVIO 14. TOIMIPISTEET TAITEENALOITTAIN.

3.5.6 VOS- ja ei-VOS-toiminnan alueellinen täydentävyys taiteenaloittain

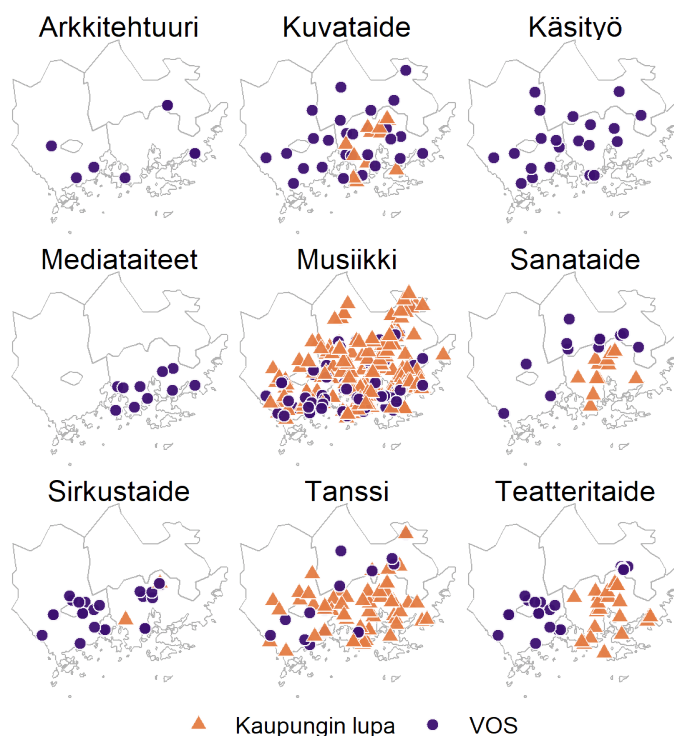
VOS-oppilaitosten ja kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten toimipisteverkot täydentävät monilla taiteenaloilla toisiaan. Kaupungin luvalla toimivat oppilaitokset voivat ulottaa tarjontaa alueille, joilla saman taiteenalan VOS-toimintaa on vähän tai ei lainkaan, tai vahvistaa tarjontaa alueilla, joilla toimii myös VOS-oppilaitoksia. Samalle alueelle sijoittuvia toimipisteitä ei voida suoraan tulkita päällekkäiseksi tarjonnaksi, sillä tarve riippuu myös alueen oppilaspohjasta ja kysynnästä.

Musiikissa kaupungin luvalla toimivilla oppilaitoksilla on erityisen suuri merkitys koko toimipisteverkon laajuudelle. Niiden opetuspisteitä on kaikissa kolmessa kaupungissa runsaasti sekä VOS-toiminnan läheisyydessä että kauempana VOS-toimipisteistä. Erityisesti Helsingissä ja Vantaalla musiikin alueellinen toimipisteverkko olisi selvästi harvempi ilman kaupungin luvalla toimivia oppilaitoksia. Myös Espoossa VOS- ja ei-VOS-toiminta muodostavat yhdessä laajan alueellisen verkon.

Tanssissa kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten alueellinen merkitys korostuu erityisesti Helsingissä ja Espoossa. Helsingissä valtaosa tanssin opetuspisteistä kuuluu kaupungin luvalla toimiville oppilaitoksille, ja Espoossa niiden toimipisteet laajentavat kokonaisverkon alueellista ulottuvuutta. Vantaalla VOS-toiminnan asema tanssin tarjonnassa on suhteellisesti vahvempi.

Kuvataiteessa Helsingissä sekä VOS- että kaupungin luvalla toimivat oppilaitokset osallistuvat alueellisen toimipisteverkon muodostamiseen, kun taas Espoossa ja Vantaalla tarjonta rakentuu vahvemmin VOS-toiminnan varaan. Pienemmillä taiteenaloilla toimii kaupunkikohtaisesti vain yksittäisiä oppilaitoksia, joiden toimipisteet hajautuvat eri alueille.

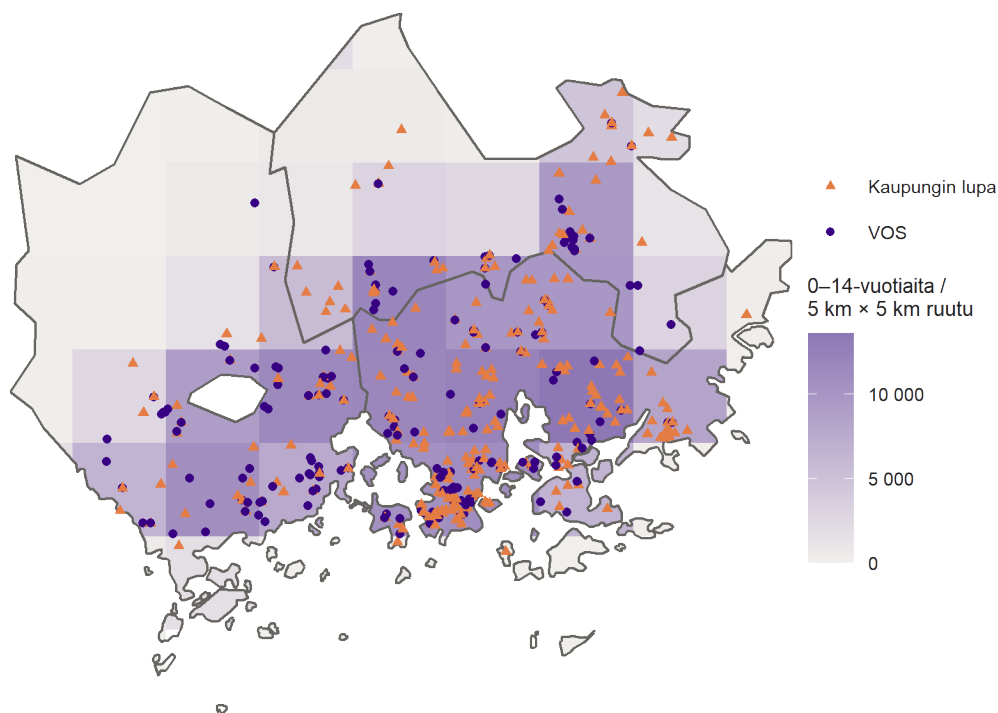
KUVIO 15. TOIMIPISTEET TAITEENALOITTAIN: VOS:IN PIIRISSÄ JA KAUPUNGIN LUVALLA ANNETTAVA OPETUS.

3.5.7 TPO:n tarjonta ja lapsiväestön määrä alueella

Toimipisteverkon sijoittumista tarkasteltiin myös suhteessa alueella asuvien lasten määrään (kuvio 16). TPO:n toimipisteet sijoittuvat pääosin alueille, joille myös 0–14-vuotias väestö keskittyy. Kartta antaa yleiskuvan toimipisteverkon ja lapsiväestön alueellisesta suhteesta. Sen perusteella ei silti voida tyhjentävästi arvioida TPO:n saavutettavuutta tai tarjonnan riittävyyttä. Toimipisteen sijainti ei kerro esimerkiksi opetuksen kapasiteetista tai tarjolla olevista taiteenaloista. Lisäksi kuviossa käytetty 5 × 5 kilometrin väestöruudukko mahdollistaa vain melko karkean alueellisen tarkastelun.

KUVIO 16. OPPILAITOSTEN TOIMIPISTEIDEN SIJOITTUMINEN SUHTEESSA 0–14-VUOTIAASEEN VÄESTÖÖN.

Väestötieto: Tilastokeskus, väestöruutuaineisto 2025 (5 × 5 km)

Kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten toimipisteet muodostavat huomattavan osan koko TPO:n alueellisesta toimipisteverkosta ja sijoittuvat sekä VOS-toimipisteiden läheisyyteen että alueille, joilla VOS-toimipisteitä on harvemmin. Joihenkin taiteenalojen ja kaupunkien kohdalla se muodostaa huomattavan osan koko alueellisesta tarjontaverkosta ja tuo opetusta sijainteihin, joissa kyseisen taiteenalan VOS-toimintaa ei ole. VOS:in ulkopuolisten toimijoiden toiminnan täydentävä merkitys näyttää olevan koko alueella erityisen suuri musiikissa sekä tanssin osalta Helsingissä ja Espoossa.

3.5.8 Maksuhuojennukset ja muut taloudellista saavutettavuutta tukevat käytännöt

Oppilaitoksilla on käytössä erilaisia maksuhuojennuksia, joilla voidaan pienentää oppilaille ja perheille opetuksesta aiheutuvia kustannuksia. Kyselyssä

kartoitettiin vapaaoppilaspaikkoja, alennettuja lukukausimaksuja, maksujen porrastusta, kuten sisaralennuksia, sekä muita maksuhuojennuksia. Maksuhuojennuksia on käytössä sekä VOS-oppilaitoksissa että kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa kaikissa kolmessa kaupungissa. Käytäntöjen yleisyydessä ja muodoissa on kuitenkin eroja oppilaitosten ja kaupunkien välillä.

Espoossa kaikki kyselyyn vastanneet oppilaitokset ilmoittivat käyttävänsä jonkinlaisia maksuhuojennuksia. Kaikissa kuudessa kaupungin luvalla toimivassa oppilaitoksessa oli käytössä maksujen porrastusta, viidessä vapaaoppilaspaikkoja ja kolmessa alennettuja lukukausimaksuja. Kaikissa kymmenessä VOS-oppilaitoksessa oli käytössä vapaaoppilaspaikkoja, kahdeksassa alennettuja lukukausimaksuja ja kahdeksassa maksujen porrastusta.

Myös Helsingissä maksuhuojennukset olivat yleisiä. Kaupungin luvalla toimivista 27 oppilaitoksesta 26 ilmoitti käyttävänsä niitä. Näissä kaikissa oli käytössä maksujen porrastusta, 20:lla alennettuja lukukausimaksuja ja 19:llä vapaaoppilaspaikkoja. Kaikki kolme kyselyssä erikseen kartoitettua huojennusmuotoa olivat käytössä 15 oppilaitoksessa. VOS-oppilaitoksista 17:llä 19:stä oli käytössä maksuhuojennuksia. Vapaaoppilaspaikkoja ja maksujen porrastusta oli kumpaa-kin 13 oppilaitoksessa ja alennettuja lukukausimaksuja 11:ssä.

Vantaalla oppilaitosryhmien välillä on suurempi ero. Kaikissa seitsemässä VOS-oppilaitoksessa oli käytössä maksuhuojennuksia ja vapaaoppilaspaikkoja. Alennettuja lukukausimaksuja tarjosi viisi ja maksujen porrastusta kuusi oppilaitosta. Kaupungin luvalla toimivista 11 oppilaitoksesta kuudella oli käytössä jokin maksuhuojennus: kaikilla maksujen porrastus, neljällä vapaaoppilaspaikat ja kolmella alennetut lukukausimaksut.

Maksuhuojennusten perusteet ja hakumenettelyt vaihtelivat. Vapaaoppilaspaikkoja ja alennettuja lukukausimaksuja myönnettiin usein perheen taloudellisen tilanteen perusteella, ja kaikissa kolmessa kaupungissa esiintyi sekä määriteltäisiin taloudellisiin kriteereihin perustuvia että harkinnanvaraisia menettelyjä. Sisarus- ja perhealennukset sen sijaan myönnettiin usein automaattisesti ilman taloudellisia kriteerejä. Espoossa päiväkodin nollamaksuluokkaa koskeva päätös toimi lisäksi useissa oppilaitoksissa perusteena varhaisiän taideopetuksen maksuhuojennukselle. Helsingissä ja Vantaalla taloudellisen tilanteen

arvioinnissa käytettiin joissakin tapauksissa Kelan määrittämiä rajoja tai toimeentulotukipäätöstä.

Varsinaisten maksuhuojennusten lisäksi avovastauksissa nousi esiin muita tapoja tukea taloudellista saavutettavuutta. Näitä olivat esimerkiksi maksuttomat ryhmät ja muu maksuton toiminta, hankerahoituksella rahoitetut vapaaoppilaspaikat tai ryhmät, lahjoitusvarat ja stipendirahastot sekä maksamisen joustot. Maksujen jakaminen useampaan erään helpottaa maksamista mutta ei pienennä opetuksesta perheelle aiheutuvaa kokonaiskustannusta.

Vastauksissa mainittiin myös oppilaitoksen ulkopuolelta haettavia tukia ja perheiden ohjaamista niiden piiriin. Espoossa mainittiin SOS-Lapsikylän *Unelmista totta* -ohjelman kautta haettava harrastustuki sekä perheiden ohjaaminen harrastustuen hakemiseen.¹⁵ Vantaalla mainittiin niin ikään *Unelmista totta* -ohjelma, jonka kautta voi hakea Vantaan Lasten ja nuorten juhlarahastosta¹⁶ myönnettävää tukea. Helsingissä viitattiin sosiaalihuollon ja muiden tahojen kautta saatavaan tukeen. Kaikki kolme selvityskaupunkia kuuluvat *Unelmista totta* -ohjelman yhteistyöpaikkakuntiin. Kyselyssä oppilaitoksen ulkopuolisia tukimuotoja tai perheiden ohjaamista niiden piiriin ei kuitenkaan kartoitettu erikseen, joten vastausten perusteella ei voida arvioida tukimuotojen tai niihin ohjaamisen yleisyyttä tai tehdä kaupunkien välisiä vertailuja.

¹⁵ Ks. <https://www.sos-lapsikyla.fi/tyomme/tuemme-paikallisesti/unelmista-totta-harrastustuki/>

¹⁶ Vantaa perusti juhlarahaston 50-vuotisjuhlansa kunniaksi vuonna 2024. Rahastosta jaetaan vuosittain tukea jopa 1 000 vantaalaiselle lapselle ja nuorelle säännölliseen ja ohjattuun harrastamiseen. Harrastustuen hakemisen prosessi on ulkoistettu SOS-Lapsikyläsäätiölle. Rahaston kautta jaettava tuki on haettavana SOS-Lapsikylän *Unelmista totta* -ohjelman kautta. Tukipäätökset tehdään viranhaltijapäätöksellä. <https://paatokset.vantaa.fi/ktwebscr/files/show?doctype=3&docid=3055556>

Keitä taiteen perusopetus tavoittaa?

Me-säätiö ja Taiteen perusopetusliitto jäsenjärjestöineen toteuttivat keväällä 2026 valtakunnallisen kyselyn TPO:n saavutettavuudesta erityisesti sosioekonomisesta näkökulmasta. Kyselyssä kartoitettiin muun muassa vanhempien koulutustasoa, perheen taloudellista tilannetta ja perhemuotoa sekä oppilaan kotikieltä. Tätä selvitystä varten saatiin erillinen kooste Helsingin, Espoon ja Vantaan tuloksista. Se perustuu yhteensä 1 791 oppilaan tai huoltajan vastauksiin 29 oppilaitoksesta.

Tuloksissa näkyy eroja kyselyyn vastanneiden oppilaiden ja kaupunkien lapsiväestön taustojen välillä. Erityisen selviä ne ovat vanhempien koulutustasossa. Vastaajien vanhempien korkein koulutustaso oli korkea-aste Helsingissä 91 prosentilla, Espoossa 87 prosentilla ja Vantaalla 81 prosentilla. Niiden vastaajien osuus, joiden vanhempien korkein koulutustaso oli enintään perusaste, jäi selvästi pienemmäksi kuin vastaava osuus kaupunkien alle 18-vuotiaasta väestöstä.

Myös yhden vanhemman perheet olivat vastaajajoukossa selvästi aliedustettuina. Niiden osuus oli Helsingissä ja Espoossa 9 prosenttia ja Vantaalla 12 prosenttia, kun kaupunkien alle 18-vuotiaista yhden vanhemman perheissä asui vastaavasti 26, 20 ja 25 prosenttia.

Eroja näkyy myös kielitaustassa. Kotona eniten puhuttu kieli oli muu kuin suomi tai ruotsi Helsingissä 8 prosentilla, Espoossa 11 prosentilla ja Vantaalla 14 prosentilla vastaajista. Kaupunkien alle 18-vuotiaasta väestöstä muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvien osuudet olivat selvästi suuremmat: Helsingissä 24, Espoossa 27 ja Vantaalla 32 prosenttia.

Taloudellisen aseman osalta tulokset eivät ole yhtä yksiselitteisiä. Kyselyssä pienituloisten osuudet (perheen käytettävissä olevat tulot alle 60 % medianitulosta) olivat hieman korkeampia kuin kaupunkien alle 18-vuotiaassa väestössä. Tulokseen liittyy kuitenkin epävarmuutta, sillä vastaajat olivat voineet ymmärtää kysymyksen eri tavoin. Pienituloisuutta koskevaa kysymystä ei esitetty itse vastanneille nuorille.

Tulokset on tulkittava suuntaa antavina, sillä kyselyyn vastasi vain osa oppilaista ja huoltajista. Kyselyyn osallistuneiden oppilaitosten alle 18-vuotiaista oppilaista vastauksia saatiin Helsingissä ja Espoossa noin 10 prosentilta ja Vantaalla 13 prosentilta.

Lähde: Me-säätiö. (2026). *Taiteen perusopetuksen saavutettavuuskysely: Kyselyn tuloksia – Helsinki, Espoo, Vantaa* [Julkaisematon aineisto].

3.6 Yhteistyö ja kaupunkien rooli

3.6.1 Taiteen perusopetuksen toimijoiden välinen yhteistyö

Yhteistyö muiden TPO-oppilaitosten kanssa on selvityksen mukaan hyvin yleistä. Valtaosa (90 %) oppilaitoksista ilmoittaa tekevänsä yhteistyötä muiden TPO-toimijoiden kanssa. VOS-oppilaitoksissa yhteistyötä tekevien osuus oli suurempi kuin kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa, joiden joukossa oli myös yhteistyötä tekemättömiä tai sitä vasta suunnittelevia.

Yhteistyö näyttää olevan erityisen vakiintunutta musiikkioppilaitosten kesken. Vastauksissa mainitaan esimerkiksi yhteiset orkesterit, musiikin hahmotusaineiden opetus, yhteismusisointi, opettajien liikkuvuus oppilaitosten välillä sekä mahdollisuus suorittaa opintoja ristiin eri oppilaitoksissa. Musiikin kentällä yhteistyö näyttäytyy paikoin hyvin verkostomaisena ja institutionaalisesti vakiintuneena. Tanssin, teatterin, sirkuksen ja kuvataiteen puolella yhteistyö liittyy useammin taiteellisiin produktioihin ja yhteistuotantoihin, tapahtumiin, pedagogisiin hankkeisiin sekä resurssien jakamiseen. Mukana on myös käytännöllisiä yhteistyömuotoja, kuten pukulainaus, yhteiset tilaratkaisut tai hallinnollinen yhteistyö.

Avoimissa vastauksissa näkyy lisäksi, että yhteistyötä tehdään paitsi saman taiteenalan sisällä myös taiteenalojen välillä. Osa oppilaitoksista kuvaa monitaiteisia hankkeita ja yhteisiä tapahtumia, joissa yhdistyvät esimerkiksi musiikki, tanssi, teatteri ja kuvataide. Kyselyaineistossa näkyy myös rakenteellisempi yhteistyö: yhteisiä rehtoreita tai hallintoa, yhteisiä oppilashallintojärjestelmiä, yhdistymishankkeita ja fuusioselvityksiä sekä keskustelua yhteisistä sateenvarjo- tai palvelurakenteista.

Lisäksi kyselyaineistossa näkyy, että lakiuudistus on lisännyt oppilaitosten välistä tiedonvaihtoa ja yhteistä edunvalvontaa. Erityisesti kaupungin luvalla toimivilla oppilaitoksilla yhteistyö on myös keino selvitä muuttuvassa tilanteessa. Yhteistyön kautta haetaan vakautta, resurssien jakamista ja uusia hallinnollisia ratkaisuja, kun TPO-lupiin ja rahoitukseen liittyy epävarmuutta.

3.6.2 Yhteistyö koulujen, varhaiskasvatuksen ja muiden toimijoiden kanssa

Yhteistyö muiden kuin TPO-toimijoiden kanssa on vastausten mukaan myös erittäin yleistä ja monimuotoista. Lähes kaikki (93 %) selvitysalueen oppilaitokset toimivat yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa muutamaa kaupungin luvalla toimivaa oppilaitosta lukuun ottamatta. Yleisimpiä yhteistyökumppaneita ovat peruskoulut, päiväkodit ja varhaiskasvatus, nuorisotyön toimijat, kulttuuri- ja kirjastopalvelut, kaupungin kulttuurikeskukset, seurakunnat sekä erilaiset yhdistykset, järjestöt ja muut taide- ja kulttuurialan toimijat.

Osa tästä yhteistyöstä liittyy muuhun kuin TPO:hon. Vastauksissa mainitaan esimerkiksi kouluissa ja päiväkodeissa järjestettävät työpajat ja vierailut, kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttaminen, Harrastamisen Suomen mallin mukainen toiminta sekä yhteiset tapahtumat, näyttelyt ja esitykset. Oppilaitokselle esimerkiksi Harrastamisen Suomen malliin liittyvä toiminta voi hahmottua yhteistyönä kunnan kanssa, vaikka hallinnollisesti kyse olisi palvelujen hankinnasta.

Lisäksi oppilaitokset tekevät yhteistyötä alueellisissa festivaaleissa ja kaupunginosatapahtumissa, hyvinvointia ja saavutettavuutta edistävässä hankkeissa, monikulttuurisuustyössä, erityisryhmille suunnatussa toiminnassa sekä tilojen ja muun infrastruktuurin yhteiskäytössä.

Selvitysaineistossa on havaittavissa eroja siinä, miten yhteistyö ymmärretään. Osa toimijoista tarkastelee yhteistyötä ensisijaisesti käytännön palveluiden tuottamisen näkökulmasta, kun osa taas korostaa strategista kaupunkikumppanuutta ja yhteistä kehittämistä. Joillekin yhteistyö näyttäytyy ennen kaikkea keinona vahvistaa saavutettavuutta ja luoda uusia osallistumisen väyliä. VOS-oppilaitosten ja kaupungin luvalla toimivien toimijoiden vastauksissa ilmenee myös joitakin painotuseroja. VOS-toimijat korostavat useammin pitkäjänteisiä rakenteellisia kumppanuuksia sekä kaupunkitason kehittämistä, kun kaupungin luvalla toimivien vastauksissa yhteistyö liittyy useammin näkyvyyden, saavutettavuuden ja toimintaedellytysten vahvistamiseen sekä tilakysymyksiin.

Yhteistyötä koskevissa vastauksissa tulee esiin myös näkemyksiä TPO:n tulevaisuuden roolista. Osa vastaajista hahmottaa TPO:n entistä laajempaan

paikallisena infrastruktuurina, joka yhdistää opetuksen, harrastamisen, hyvinvoinnin ja kulttuuripalvelut osaksi yhtenäistä kokonaisuutta.

3.6.3 Harrastamisen Suomen malli

Kyselyvastausten mukaan palveluntarjoajana Harrastamisen Suomen malliin (HSM) osallistuu tai siihen osallistumista suunnittelee 71 prosenttia VOS-oppilaitoksista ja 45 prosenttia kaupungin luvalla toimivista oppilaitoksista selvitysalueella. Kunta on mallissa järjestämisvastuussa ja voi hankkia harrastustoiminnan ulkopuolisilta toimijoilta esimerkiksi kilpailuttamalla palveluntuottajat. Yleisintä HSM-toimintaan osallistuminen palveluntarjoajana on Espoossa ja Vantaalla toimivilla VOS-oppilaitoksilla sekä Espoossa kaupungin luvalla toimivilla oppilaitoksilla.

HSM:n rooli vaihtelee oppilaitoksittain. Avovastauksissa mallin hyötyinä mainitaan uusien lasten ja nuorten tavoittaminen sekä yhteistyö koulujen ja kuntien kanssa. Kaupungin luvalla toimivat oppilaitokset tuovat lisäksi esiin näkyvyyden lisäämisen, uusien oppilaiden tavoittamisen ja toiminnan laajentamisen.

Aineistossa näkyy myös jännitteitä HSM:n ja TPO:n välillä. Osa vastaajista korostaa, ettei koulupäivän yhteydessä toteutettava harrastustoiminta korvaa pitkäjänteistä ja tavoitteellista TPO:ta vaan voi toimia väylänä sen pariin tai täydentää tarjontaa. Vastauksissa tuodaan esiin myös tarve tunnistaa selkeästi toimintamuotojen erilaiset tavoitteet, tehtävät ja roolit.

3.6.4 Yhteistyö kaupunkien kanssa

Oppilaitoksilta kysyttiin, millaisia yhteistyömalleja kaupungin ja TPO-oppilaitosten välillä voisi olla. Vastauksissa esitetyt yhteistyön muodot liittyivät erityisesti tiloihin, koulu- ja päiväkotiyhteistyöhön, rahoitukseen, yhteiseen suunnitteluun ja koordinointiin sekä hankkeisiin ja tapahtumiin.

Tilat olivat yksi vastauksissa yleisimmin esiin nousseista yhteistyön kohteista. Kaupungilta toivottiin maksuttomia tai kohtuuhintaisia tiloja, koulujen tilojen nykyistä helpompaa iltakäyttöä, pitkäjänteisiä tilaratkaisuja sekä taiteenalojen tarpeisiin soveltuvia tiloja. Myös yhteistyötä koulujen ja päiväkotien kanssa

ehdotettiin paljon. Opetusta haluttiin tuoda nykyistä enemmän lasten ja nuorten arkiympäristöihin ja kytkeä koulupäivään, varhaiskasvatukseen ja muuhun harrastustoimintaan.

Kaupungin ja oppilaitosten välistä yhteistyötä tarkasteltiin myös rahoituksen ja toiminnan jatkuvuuden näkökulmasta. Kaupungilta toivottiin avustusten ja muun tuen jatkuvuutta sekä pitkäjänteisiä rahoitusratkaisuja. Monissa kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten vastauksissa yhteistyökysymys liitettiin luvan säilymiseen ja mahdollisuuksiin jatkaa TPO-toimintaa tai joissakin tapauksissa toimintaa ylipäättään. Vastauksissa kaupungeille esitettiin myös erilaisia palveluntuottaja-, ostopalvelu- ja muita organisointiratkaisuja.

Yhteistyöltä toivottiin lisäksi yhteistä suunnittelua, säännöllisiä keskusteluja ja yhteistyöfoorumeita sekä kaupungin ja oppilaitosten välisen vuorovaikutuksen vahvistamista. Niin ikään ehdotettiin yhteisiä hankkeita, tapahtumia, esityksiä ja koulutuksia sekä oppilaitosten välistä ja taiteidenvälistä yhteistyötä. Kaupungilta toivottiin TPO:n näkyvyyden lisäämistä omassa viestinnässään ja apua uusien oppilaiden ja perheiden tavoittamisessa.

Osa vastaajista liitti yhteistyön myös taide- ja kulttuuritoiminnan alueelliseen saavutettavuuteen sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseen. Oppilaitosten osaamista ehdotettiin hyödynnettäväksi muun muassa nuorisotyössä, kulttuurihyvinvoinnissa sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten palveluissa.

Eri kaupungeissa toimivien oppilaitosten vastauksissa oli erilaisia painotuksia. Helsingissä esiin nousivat kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten tulevaisuus, tilat ja TPO:n näkyvyys. Espoossa vastauksissa käsiteltiin alueellista tarjontaa, koulu- ja päiväkotiyhteistyötä sekä kaupungin ja oppilaitosten välistä vuorovaikutusta. Vantaalla esiin nousivat tilakysymykset sekä erilaiset yhteistyö- ja organisointiratkaisut.

3.7 Tulevaisuuden mahdollisuudet ja haasteet

Kyselyn lopuksi oppilaitoksilta tiedusteltiin, mitä haasteita ja mahdollisuuksia ne näkevät TPO:n tarjoajana uudistuvan lainsäädännön näkökulmasta. Tiedonkeruun

ajankohtana lopullista hallituksen esitystä ei ollut vielä annettu, joten vastaajien lähtökohtana oli vuoden 2025 työryhmän ehdotus (ks. edellä luku 1.2).

Sekä VOS-oppilaitokset että kaupungin luvalla toimivat oppilaitokset lakiuudistuksessa useita pedagogisia mahdollisuuksia. Yhden oppimäärän mallin arvioidaan selkeyttävän järjestelmää, opetussuunnitelmauudistuksen tarjoavan mahdollisuuden pedagogiseen kehittämiseen sekä yhteistyön eri taiteenalojen välillä vahvistavan saavutettavuutta, monitaiteisuutta ja joustavia opintopolkuja. Tässä yhteydessä monet oppilaitokset korostavat omaa kehittämiskykyään, osaamistaan ja valmiuttaan vastata muutoksiin.

Samaan aikaan lähes kaikissa oppilaitoksissa kannetaan huolta rahoituksen riittävydestä, kustannusten kasvusta ja uudistuksen käytännön toteutukseen liittyvästä epävarmuudesta. Huolta aiheuttavat valtionosuuksien ja kuntien avustusten riittävyys, tilakustannukset, henkilöstöresurssit, hallinnollisen työn lisääntyminen ja paineet korottaa oppilasmaksuja.

VOS-oppilaitosten ja kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten vastauksissa on erilaisia painotuksia. VOS-oppilaitokset tarkastelevat uudistusta ennen kaikkea toiminnan kehittämisen, laadun ja resurssien näkökulmasta, kun taas kaupungin luvalla toimivat oppilaitokset pohtivat kaupungin luvan ja rahoituksen jatkumista sekä mahdollisuuksia päästä VOS-rahoituksen piiriin. Osa vastaajista nostaa esiin myös mahdollisen arvonlisäverovelvollisuuden vaikutukset ja riskin, että toiminta päättyy kokonaan, sekä sen seuraukset nykyisille oppilaille.

Yhteistyö nousee vastauksissa esiin yhtenä lakiuudistuksen tarjoamana mahdollisuutena. Oppilaitokset tekevät jo nykyisin monenlaista yhteistyötä keskenään samoin kuin kaupunkien, koulujen, päiväkotien ja muiden toimijoiden kanssa. Tulevaisuuden yhteistyömahdollisuuksina mainitaan muun muassa tilojen ja osaamisen jakaminen, yhteiset hankkeet ja tapahtumat sekä oppilaiden joustavat opintopolut. Yhteistyön avulla voitaisiin niin ikään edistää opetuksen saavutettavuutta ja tavoittaa uusia oppilaita. Kaupungin luvalla toimivat oppilaitokset kytkevät yhteistyön myös pohdintaan tulevista tavoista järjestää TPO:ta yhteistyössä kaupungin kanssa.

Kyselyn perusteella eri kaupungeissa toimivien oppilaitosten väliset erot ovat melko pieniä, mutta painotuksissa on eroja. Espoossa korostuvat erityisesti

TPO:n vahva kysyntä, oppilaspaikkojen ja opetustilojen riittävyys sekä kasvun edellyttämät resurssit. Vantaalla painottuvat kaupungin taloustilanteeseen liittyvä epävarmuus, toiminnan jatkuvuuden turvaaminen sekä mahdollisuus tavoittaa kasvava ja moninaistuva lapsi- ja nuorisoväestö. Helsingissä keskeisiksi teemoiksi nousevat oppilaitoskentän monimuotoisuuden säilyttäminen, saavutettavuuden edistäminen sekä huoli siitä, että lakiuudistus ja mahdolliset muutokset rahoitus- tai lupajärjestelmässä voisivat kaventaa nykyistä tarjontaa. VOS-oppilaitosten ja kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten väliset erot vastausten painotuksissa ovat kuitenkin kaupunkieroja selvemmat.

Vastauksia tulkittaessa on huomioitava, että selvityksen toimeksiantajina olivat Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupungit ja että nämä olivat lähettäneet oppilaitoksille siitä tiedotteen. Osa oppilaitoksista perustelee vastauksissaan oman toimintansa merkitystä korostamalla esimerkiksi toimintansa laajuutta ja kysyntää, alueellista saavutettavuutta, opetuksen laatua ja osaamista sekä erilaisten oppilasryhmien tavoittamista. Vastauksia voidaan siten osin tarkastella myös oppilaitosten oman aseman ja toimintaedellytysten perusteluina.

Kokonaisuutena kyselyvastauksissa suhtaudutaan lakiuudistuksen tavoitteisiin, opetussuunnitelman uudistamiseen, pedagogiseen kehittämiseen ja yhteistyöhön pääosin myönteisesti. Keväällä 2026 vastauksia leimasi kuitenkin epävarmuus tulevista rakenteellisista ja taloudellisista toimintaedellytyksistä.

4 Yhteenveto

4.1 Keskeiset havainnot

Espoon, Helsingin ja Vantaan TPO:n toimijaverkosto juuri ennen lakiuudistusta on monimuotoinen. Alueella toimii sekä OKM:n järjestämisluvalla että kaupunkien luvalla toimivia oppilaitoksia, joista lähes kaikki ovat yksityisiä. Selvitysalueen 70 TPO-oppilaitoksesta 39 (56 %) toimii kaupungin luvalla. Ne muodostavat merkittävän osan pääkaupunkiseudun TPO:n toimipisteverkostosta.

Järjestämis- ja rahoitusrakenteet luovat oppilaitoksille erilaisia toimintaedellytyksiä. VOS-oppilaitoksilla on keskimäärin vakiintuneemmat hallinnolliset ja organisatoriset rakenteet, kun taas kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten joukossa on enemmän myös pieniä toimijoita ja vaihtelua hallinnollisessa kapasiteetissa.

Oppilaitokset kuvaavat opetuksen ja pedagogisen toiminnan vahvuuksiksi henkilöstön osaamisen, oppilaslähtöisyyden, yksilölliset opintopolut ja opetuksen jatkuvan kehittämisen. Opetussuunnitelmatyön ja opintojen etenemisen seurannan käytännöt ovat pääosin vakiintuneita, vaikka niiden systemaattisuudessa ja dokumentoinnissa on eroja.

Oppilaitosten yhteistyö on jo ennen lakiuudistusta laajaa: sitä tehdään oppilaitosten kesken sekä koulujen, varhaiskasvatuksen, nuorisotyön, kulttuuripalvelujen ja muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyön nähdään tukevan yhteisten hankkeiden toteuttamista, tilojen ja osaamisen jakamista, joustavien opintopolkujen rakentamista sekä saavutettavuuden vahvistamista.

Keskeiset haasteet liittyvät toiminnan taloudellisiin ja organisatorisiin edellytyksiin. Oppilaitoksia huolestuttavat rahoituksen riittävyys ja ennakoitavuus, tilakustannusten kasvu, henkilöstöresurssien riittävyys, hallinnollisen työn lisääntyminen sekä paineet korottaa oppilasmaksuja. Kaupungin luvalla toimivissa oppilaitoksissa korostuu epävarmuus toiminnan jatkuvuudesta ja tulevista järjestämisratkaisuista. VOS-oppilaitoksissa painottuvat rahoituksen, tilojen ja uudistuksen edellyttämien resurssien riittävyys. Saavutettavuuden näkökulmasta

keskeisiä kysymyksiä ovat alueellinen ja taloudellinen saavutettavuus sekä eri kieli- ja väestöryhmien tavoittaminen. Oppilaitokset tunnistavat myös tiedonhallintaan, hallinnollisiin käytäntöihin, tiloihin ja yhteistyörakenteisiin liittyviä kehittämistarpeita.

Kokonaisuutena aineisto tuo esiin, että Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla on laaja ja monipuolinen oppilaitosverkosto ja rakenteellisesti monimuotoinen toimijakenttä, mutta oppilaitosten taloudelliset ja organisatoriset edellytykset vaihtelevat. Tätä eroa taustoittaa myös rahoitusrakenne: VOS-oppilaitoksissa julkisen rahoituksen osuus tuloista on keskimäärin suurempi, kun taas kaupungin luvalla toimivien oppilaitosten rahoitus perustuu huomattavasti enemmän oppilasmaksuihin.

Lakiuudistuksen tavoitteisiin suhtaudutaan pääosin myönteisesti, mutta niiden toteutuminen riippuu siitä, miten järjestämis- ja rahoitusrakenteet, kuntien ja oppilaitosten vastuut sekä tarvittavat resurssit määritellään.

Tuloksia tarkasteltaessa on huomioitava, että aineisto perustuu oppilaitosten itse raportoimiin tietoihin ja näkemyksiin. Tarkastelu kuvaa ensisijaisesti oppilaitosten toimintaa, käytäntöjä ja näkemyksiä ennen lakiuudistuksen toimeenpanoa, eikä aineisto sisällä oppilaiden tai huoltajien näkökulmia. Selvityksessä ei arvioitu oppilaitosten toiminnan laatua kokonaisuutena, vaan tarkastelu painottui oppilaitostoiminnan hallinnollis-organisatorisiin edellytyksiin. Aineisto rajautuu Espooseen, Helsinkiin ja Vantaaseen, minkä vuoksi tuloksia ei voida sellaisenaan yleistää koko Suomen TPO-kenttään. Toisaalta korkea vastausaste mahdollistaa kattavan kokonaiskuvan näiden kaupunkien TPO-kentästä juuri ennen lakiuudistusta.

4.2 Lopuksi

Selvitys kuvaa Espoon, Helsingin ja Vantaan TPO:n oppilaitoskenttää poikkeuksellisessa murrosvaiheessa. Kysely toteutettiin keväällä 2026, jolloin lakiuudistuksesta oli käytettävissä vuoden 2025 työryhmän ehdotus. Oppilaitosten näkemykset uudistuksen mahdollisuuksista, siihen liittyvistä huolista ja omista toimintaedellytyksistään perustuvat siten kyselyhetkellä käytettävissä olleeseen

tietoon. Hallituksen esitys annettiin vasta kyselyn jälkeen kesäkuussa 2026, ja siinä muutettiin osin selvityksen lähtökohtana olleita ehdotuksia.

Uudistuksen vaikutukset pääkaupunkiseudun TPO-kenttään ovat tässä vaiheessa vielä avoimia. Niihin vaikuttavat lainsäädännön lopullisen sisällön ja toimeenpanon lisäksi kaupunkien tulevat TPO:n järjestämistä ja rahoitusta koskevat ratkaisut. Näillä ratkaisuilla on erityistä merkitystä nykyisin kaupungin luvalla toimiville oppilaitoksille, jotka muodostavat yli puolet selvitysalueen TPO-oppilaitoksista ja merkittävän osan sen toimipisteverkostosta. Kyselyvastauksissa epävarmuus TPO-toiminnan ja rahoituksen jatkumisesta näkyi myös näiden oppilaitosten keskeisenä uudistukseen liittyvänä huolena.

Selvitys tarjoaa kaupunkien päätöksenteon tueksi kattavan kuvan oppilaitoskentästä, sen rakenteista, käytännöistä ja toimintaedellytyksistä ennen lakiuudistuksen toimeenpanoa. Keväällä 2026 koottu aineisto muodostaa samalla lähtötason, johon TPO-kentän ja oppilaitosten toimintaedellytysten myöhempää kehitystä sekä lakiuudistukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista voidaan suhteuttaa.

Lähteet ja kirjallisuus

Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/1998).

<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1998/986>

Anttila, E., & Koskimies, H. (2025, 1. joulukuuta). *Lausuntopalaute liittyen ehdotukseen hallituksen esitykseksi taiteen perusopetuksesta annetun lainsäädännön uudistamiseksi sekä lasten ja nuorten digiraadin tuloksia* [Seminaariesitys]. TOPS2028-seminaari, Opetushallitus. https://ssl.eventilla.com/filebrowser/file?f=20251202135843_2d382ea2ac712aeda0fd3ca81fca4cdb.pdf&h=r4JEM

HE 115/2026 vp. *Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi taiteen perusopetuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi.* Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2026/115>

Helsingin seudun aluesarjat. (2026). *Pääkaupunkiseudun väestö osa-alueittain äidinkielen ja iän mukaan 1998–.* https://stat.hel.fi/pxweb/fi/Aluesarjat/Aluesarjat_vrm_vaerak/alu_vaerak_004p.px/

Hynninen, A. (2026, 21. toukokuuta). *OPSit uudistuu, tarvitaanko yhteneväisyyttä.* Suomen musiikkioppilaitosten liitto. <https://www.musicedu.fi/sml-blogi/sml-blogi-opsit-uudistuu-tarvitaanko-yhtenevaisyytta/>

Iivonen, I. (2026, 27. huhtikuuta). *Taiteen perusopetuslain uudistus – ratkaiseva hetki suomalaiselle musiikkikasvatukselle.* Suomen musiikkioppilaitosten liitto. <https://www.musicedu.fi/sml-blogi/taiteen-perusopetuslain-uudistus-ratkaiseva-hetki-suomalaiselle-musiikkikasvatukselle/>

Ilmola-Sheppard, L., Rautiainen, P., Westerlund, H., Lehikoinen, K., Karttunen, S., Juntunen, M-L., & Anttila, E. (2021). *ArtsEqual: tasa-arvo taiteen ja taidekasvatuksen palveluiden suuntana.* ArtsEqual. Taideyliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-353-042-3>

Inkinen, H. (2022). *Taiteen perusopetuksen toteutuminen Helsingissä 2019–2020.* Helsingin kaupungin kulttuuri- ja vapaa-ajan julkaisuja. Helsingin

kaupunki. https://www.hel.fi/static/liitteet2019/KuVa/julkaisut/Taiteen_%20perusopetuksen_toteutuminen_helsingissa_2019-2020.pdf

Kainu, M., Lehtomäki, J., Parkkinen, J., Miettinen, J., Kantanen, P., & Lahti, L. (n.d.). *geofi: Retrieval and analysis of open geospatial data from Finland* (Version 1.2.1) [R package]. <https://ropengov.github.io/geofi/>

Kanerva, A., Oksanen-Särelä, K., Julin, E. & Mäenpää, M. (2022). *Kohti unelmien musiikkioppilaitosta*. Cuporen työpapereita 21. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. https://www.cupore.fi/images/tiedostot/tyopaperit/cuporen_tyopapereita_21_kohti_unelmien_oppilaitosta.pdf

Kanerva, A., Oksanen-Särelä, K., Leppänen, A. & Kurlin Niiniahho, A. (2023). *Musiikin opintopolut*. Cuporen verkkojulkaisuja 70. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2023/musiikin_opintopolut_raportti_cupore.pdf

Karjalainen, E. (2024). *Uudistuva taiteen perusopetus. Kokemuksia taiteen perusopetuksesta – lasten ja nuorten kuulemisen tulokset*. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/136aac4c-90f0-4d30-98af-ae664ab5bb9e/984bbaaf-0977-4ebd-9234-1ff6ce868243/RA-PORTTI_20241122084006.PDF

Laes, T., Juntunen, M.-L., Heimonen, M., Kamensky, H., Kivijärvi, S., Nieminen, K., Tuovinen, T., Turpeinen, I., Elmgren, H., Linnapuomi, A., & Korhonen, O. (2018). *Saavutettavuus ja esteettömyys taiteen perusopetuksen lähtökohtana* (ArtsEqual-toimenpidesuositus 1/2018). Taideyliopisto. <https://sites.uniarts.fi/artsequal/policy-briefs/>

Laki taiteen perusopetuksesta (633/1998). <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1998/633>

Luoma, T. (2020). *Taiteen perusopetus 2020. Selvitys taiteen perusopetuksen järjestämisestä lukuvuonna 2019–2020* (Raportit ja selvitykset 2020:4). Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/taiteen_perusopetus_2020.pdf

MDI. (2023). *Lasten ja nuorten ikäryhmien väestöennuste.*

<https://www.mdi.fi/syntyvyyden-kehitys-maarittelee-suomen-vaestonkehityksen-suunnan/>

Me-säätiö. (2026). *Taiteen perusopetuksen saavutettavuuskysely: Kyselyn tuloksia – Helsinki, Espoo, Vantaa* [Julkaisematon aineisto].

Murto, J. (2025, 22. lokakuuta). *Yhteenvedo lausunnoista lakiehdotukseen taiteen perusopetusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.* Suomen musiikkioppilaitosten liitto. <https://www.musicedu.fi/sml-ajankohtaista/sml-blogi-yhteenvedo-lausunnoista-lakiehdotukseen-taiteen-perusopetusta-koskevan-lainsaadannon-uudistamiseksi/>

Oksanen, K. (2026, 3. huhtikuuta). *Uusi laki uhkaa horjuttaa tuhansien lasten harrastuksia taideopistoissa Helsingissä.* Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/helsinki/art-2000011921494.html>

Opetushallitus. (2017a). *Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetus-suunnitelman perusteet 2017 (Määräykset ja ohjeet 2017:12a).* https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/186920_taideen_perusopetuksen_laajan_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017-1_0.pdf

Opetushallitus. (2017b). *Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetus-suunnitelman perusteet 2017. Määräykset ja ohjeet 2017:11a.* https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/186919_taideen_perusopetuksen_yleisen_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017-1_0.pdf

Opetushallitus. (n.d.). *Opetuksen järjestäminen.* <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opetuksen-jarjestaminen>

Opetushallitus. (2021). *Neliapila – opas taiteen perusopetuksen laatutyöhön.* <https://www.oph.fi/fi/neliapila-opas-taideen-perusopetuksen-laatutyohon>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (n.d.). *Uudistuva taiteen perusopetus.* <https://okm.fi/uudistuva-taideen-perusopetus>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2023). *Laadukas taiteen perusopetus: Taiteen perusopetuksen strategiset tavoitteet sekä laadun strategiset indikaattorit.*

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:43. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/944d0e0d-fb6e-4209-8d1c-462ac3b8cacd>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2024, 1. helmikuuta). *Taiteen perusopetuksen viitearkkitehtuuri* (Versio 1.1). Eduuni-wiki. <https://wiki.eduuni.fi/spaces/OKMtaiteenperusopetuksenviitearkkitehtuuri/pages/176856016/Taiteen+perusopetuksen+viitearkkitehtuuri+Versio+1.1+1.2.2024>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2025a). *Ehdotus hallituksen esitykseksi taiteen perusopetusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi: Työryhmän raportti* (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2025:16). <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/6dc0851a-9ede-43d3-8464-8ee0745f7213/content>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2025b). *Lausuntokooste luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi taiteen perusopetuksesta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta*. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/3f8eeea0-5ebe-4e32-ad61-f626dba0a325/146c745c-50a6-4cd8-9b9c-28b0f3d0c0d8/YHTEENVETO_20251218115633.PDF

Partanen, E., Koskimies, L., Ahomäki, M., Levola, M., & Palkama, J. (2022). *Taide mukana kasvussa – selvitys lasten ja nuorten taiteen perusopetuksen tilasta Espoossa vuonna 2022*. Innolink. https://admin.espoo.fi/sites/default/files/2022-10/Espoon%20kaupunki%20-%20Taiteen%20perusopetuksen%20tilanne%20Espoossa%202022_0.pdf

Selkee, J. (2025, 10. marraskuuta). *Minne menet taiteen perusopetus?* Kuntaliitto. <https://www.kuntaliitto.fi/blogi/2025/minne-menet-taiteen-perusopetus>

Sinkko, H. (2025). *Helsingin ja Helsingin seudun väestöennuste 2024–2070. Ennuste alueittain 2024–2039*. https://www.hel.fi/static/kanslia/Kaupunkitieto/18_12_25_Tilastoja_07_2025.pdf

Suomen musiikin- ja taideopettajien liitto SMOL ry. (2026, 10. huhtikuuta). *Taiteen perusopetuksen järjestämisluvan edellytyksenä tulee olla kyky toimia työnantajana*. <https://smolry.fi/blogit/tpo-jarjestamislupa/>

Tiainen, H., Heikkinen, M., Kontunen, K., Lavaste, A.-E., Nysten, L., Seilo, M.-L., Välitalo, C., & Korkeakoski, E. (2012). *Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden ja pedagogiikan toimivuus* (Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 57). Koulutuksen arviointineuvosto. https://www.karvi.fi/sites/default/files/documents/Julkaisu_nro_57.pdf

Tilastokeskus. (n.d.-a). *Oppilaitoksen opetuskieli*. https://stat.fi/meta/kas/oppilait_okieli.html

Tilastokeskus. (n.d.-b). *Väestöruutuaineisto 5 x 5 km*. <https://stat.fi/fi/palvelut/tilastodatapalvelut/paikkatietoaineistot/vaestoruutuaineisto-5-km>

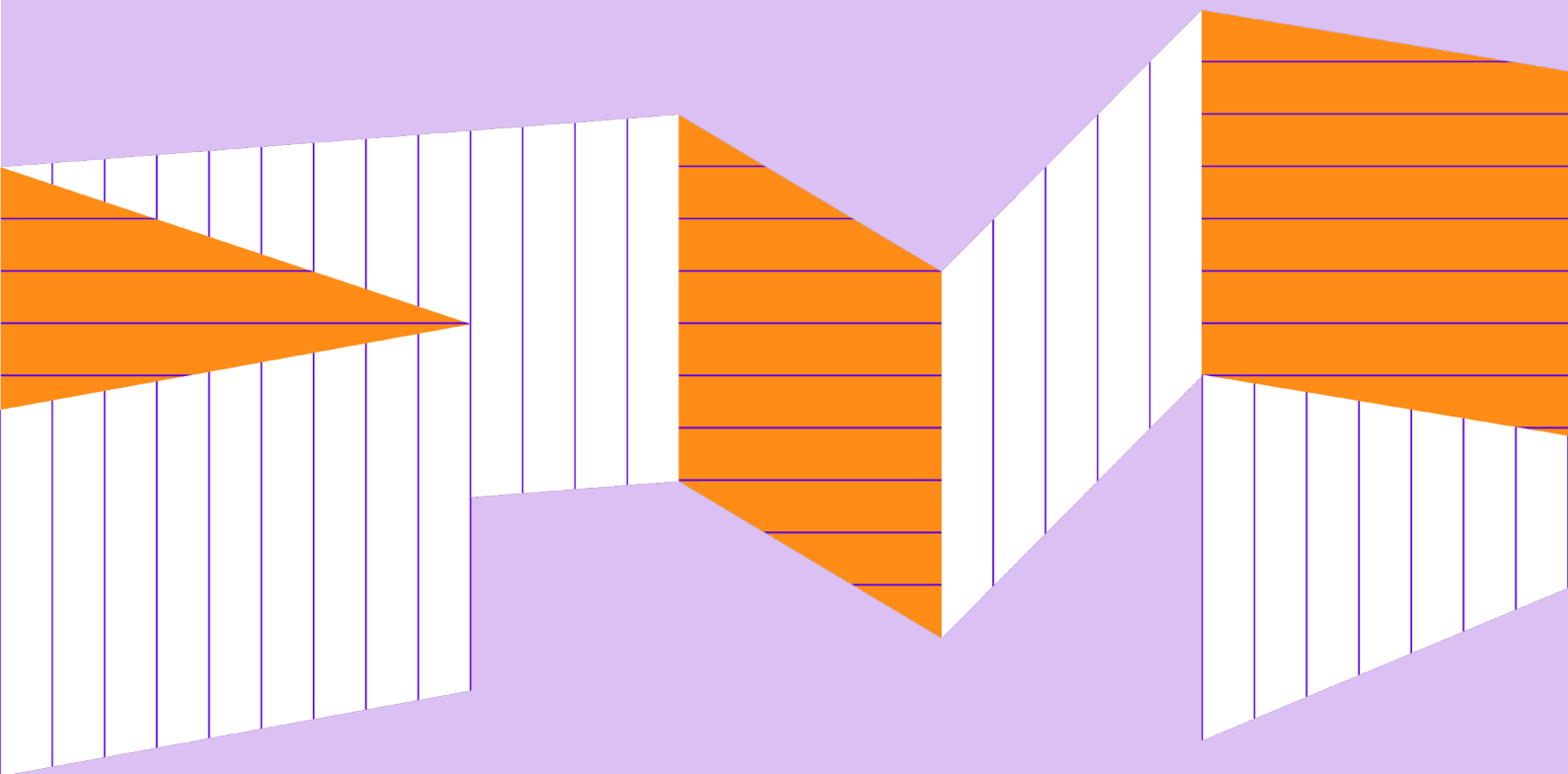
Tilastokeskus. (2026a). *Koululaitoksen oppilaitokset, 2005–2025* [StatFin-taulukko 125j]. Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset. https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_kjarj/125j.px/

Tilastokeskus. (2026b, 29. tammikuuta). *Taiteen perusopetuksen oppilaita 127 000 vuonna 2024*. <https://stat.fi/fi/julkaisu/cmfpdyt2o0vq407unrklqlkow>

Valtioneuvosto. (2023). *Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma* (Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-763-8>

Verohallinto. (2026, 16. kesäkuuta). *Koulutustoiminnan arvonlisäverotus*. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48433/koulutustoiminnan-arvonlisaverotus5/>

Vismanen, E., Räisänen, P., & Sariola, R. (2016). *Taiteen perusopetuksen tila ja kehittämistarpeet Helsingissä* (Helsingin kulttuurikeskuksen julkaisuja). Helsingin kulttuurikeskus. <https://www.hel.fi/static/julkaisut/kulttuuri-vapaa-aika/taiteen-perusopetuksen-tila-ja-kehittamistarpeet-helsingissa.pdf>

CUPORE
Kulttuuripolitiikan
tutkimuskeskus

Käenkuja 3a A, 00500 Helsinki
info@cupore.fi
+358 10 200 9200
Y-tunnus: 1771249-3